Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 808 ՇԱԲԱԹ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1886 (Ն. Տ.) 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1886 27 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1303

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան
غلطه ده نورادونكيان خانده آرەولك
غزته سى ادارەسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
» » Վեցամսեայ	»	»	100
» » Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց » եւ օտարական Թղթատարով տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար եւ օտարական Թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	Ֆրանք		56
» » վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծանրոց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԻԺ, ՆՈՒԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆ ՕՐԻՆԱՑ

Նորութենէ բացարձակապէս զուրկ վիճակ մը մեր ազգային վիճակն է։ Շաբաթներն, ամիսներն ու տարիներն իսկ կրնան անցնիլ առանց նորութիւն մը բերելու ազգային իրաց, խնդրոց, հաստատութեանց վիճակին մէջ։ Ձեռք առէք ո՛ր և է հաստատութիւն կամ խնդիր, ո՛րչափ եւս կենսական, ստիպողական ճանչուած տեսակէ լինի, և տեսէ՛ք թէ կրնա՞ք նշանակել զգալի նորութիւն մը։ Անտեղի է մասնաւոր Պատրիարք մը, Վարչութիւն մը, կամ Ընկերութիւն մը մատնանիշ ընել իբրեւ անգործ կամ ապարդիւն։ Երեւոյթն ընդհանուր է, և անխտիր ամեն ժամանակաց պատշաճելու բացառիկ առաւելութիւնն ևս ունենալ կը թուի։ Ազգային բնաւորութեան, միջավայրի և ազգային ներքին կազմակերպութեան յարակից պայմաններ կան, որք մասնաւորապէս նպաստել կը թուին այսպիսի կայուն և միապաղաղ վիճակ մը յառաջ բերելու։ Փոփոխումներն որք մերթ ընդ մերթ կուգան հրճուեցնել զգայուն սիրտերը, կա՛մ իրական փոփոխումներ չեն, որով մեք զմեզ կը խաբենք, կա՛մ հիմնաւոր բաներ չեն, որով կը չափազանցենք լաւատեսութիւնն։ Այս կամ այն ուղղութեամբ ներքին բարւոքման ազնիւ ճիգ մը կրնայ պահ մը շարժման մէջ դնել անգործ ոյժեր, և՛ թէեւ հովին պէս որ կայուն ջուրերուն երեսը կը խորշոմեցնէ մեղմիկ՝ վաղանցիկ գրգիռ մը տալ ազգային խնդիրներուն ու ձեռնարկներուն։ Բայց, — նմանութիւնը կատարեալ ընելու համար, — ստուար զանգուածին հանդարտութիւնն ի վերջոյ կը յաղթէ այս մանր մունր ալիքներուն, որք չեն կրնար շարժել լոյծ տարրին խորերն, ինչպէս ազգային ընդհանուր անտարբերութիւնն ամուլ կը թողու այդ ջլաձգային շարժումներ, որք չեն ազդեր ազգային մարմնոյն ներքին հոծ խաւերուն վրայ, և չեն վերանորոգեր զայնս։ Տարիներ առաջ ազգային կարգ մը հիմնական պէտքերու վրայ գրուած յօդուածներ առանց բնաւ անպատեհութեան կրնային պատշաճիլ նաև այս աւուր վիճակին. զի այդ պիտոյից գոհացում տալու համար տարիներէ ի վեր իրական բան մը եղած չունի։ Ազգային զանազան հաստատութեանց կամ խնդրոց վիճակը նկարագրելու համար տարիներէ առաջ հրատարակուած տեսութիւններ թուականներու փոփոխմամբ մը կրնային արտատպուիլ այսօր ալ, և ո՛վ գիտէ, թերեւս ճշդիւ այս դիտողութիւնն ալ կամ անոր մօտ բան մը, քանի մը տարի յառաջ հրատարակուած լինի ազգային թերթի մը մէջ։ Այս վիճակ անսովոր կամ անպատեհ բան մ՚ունենալ չերեւիր հասարակութեան համար որ յառաջ կը բերէ զայն. խնդիրը, սակայն, կը տարբերի խմբագրին համար, երբ ուզէ նոր բան մ՚ըսել ազգային տեսութեան մը մէջ։

Այսօրինակ մտածումներ բնականաբար կը զբաղեցնէին զմեզ, երբ, վերջին եօթնեկի ազգային «դէպքերուն» վրայ ակնարկ մը նետելով, կրցինք նշանակել իրողութիւն մը, զոր ամենայն անկեղծութեամբ կարելի է նորութիւն մը անուանել, և որ լաւագոյն է՝ գովելի նորութիւն մը։

Ազգ. Վարչութիւնը, Թաղ. Խորհրդոյ մ՚ընթացքը քննելով ծանուցեալ խնդրոյ մը մէջ, և տեսնելով թէ ինչ ինչ նկատմամբք ապօրէն և անկանոն արարք գործուած են, հարկ դատած է պատիժ մը տնօրինել՝ պաշտօնանկ ընելով Թաղ. Խորհրդոյն Ատենապետն, Ատենադպիրն և Գանձապետն, և հրամայելով որ երեք տարի ազգային ո՛ և է պաշտօն չկարենան վարել։

Մեք այս առթիւ վերստին չպիտի պատմենք խնդիրն, որոյ զանազան երեւոյթները նկարագրելու տխուր պարտականութիւնը ժամանակին կատարած էինք, գործուած ապօրինութեան մեր վրայ ըրած գէշ տպաւորութիւնն ևս նշանակելով ամենայն անկեղծութեամբ։ Նաև չպիտի յիշենք օրինազանց թաղականաց անուններն, որոց անձնականութեան հետ չունինք ո՛ և է խնդիր։ Ինչպէս մեր խորագրէն ալ կ՚երեւի, գործը կ՚ուզենք նկատել իբրեւ սկզբունքի խնդիր միայն։

Մեր մէջ, Սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր, օրէնքը կամ սովորութիւնն ամեն պատիժ վերուցած էր ազգային վարչական շրջանակի մէջ։ Կ՚ենթադրուէր թէ լոկ բարոյական նկատումք կը բաւեն ազգային պաշտօններ վարող ազգայիններն օրինական պարտաւորութեանց սահմանին մէջ պահելու։ Բայց ո՛չ մէկ ազգ, ո՛չ իսկ բարեգործական ընկերութիւն մը կը կառավարուի լոկ բարոյական նկատումներով։ Հայոց ազգային վարչութիւնը քաղաքական կառավարութեան մը պաշտօնները չի կատարեր, և քաղաքական կառավարութեան մը պէս պէտք չունի պատժելու և վարձատրելու։ Բայց վերջապէս, Տէրութեան կողմէ օրէնք մը տրուած է ազգային վարչութեան, և առանց պատժոյ օրէնքը չունենար նուիրագործում, այսինքն՝ գործադրութիւնը պարտաւորիչ չի լինիր։ Թէեւ Պատրիարքարանը քաղաքական կառավարութեան մը հոգերը չունի, բայց բարեգործական ընկերութենէ մը աւելի վարչական պարտաւորութեամբք ծանրաբեռնեալ է։ Բարեգործական ընկերութեան մը մէջ՝ օրինակի համար՝ անդամներն արտաքսելու կարողութիւն մը կայ, եւ նմանօրինակ տրամադրութիւններ, իբրեւ պատիժ զանցառու անդամոց դէմ, մինչ վերջին քառորդ դարու փորձառութենէն այնպէս կ՚երեւէր թէ Պատրիարքարանն և ո՛չ իսկ այդչափ կարողութիւն մ՚ունի։ Հին ժամանակաց խստութիւնք իրենց բնական հակազդեցութիւնն ունեցան, այնու զի Տէրութիւնն ո՛չ եւս կը ներէ որ Պատրիարքարանն ունենայ բանտ, ֆալախա, եւայլն։ Բայց «անուշ տեղը կապելու» քաղաքականութիւնն եւս այն աստիճան ծայրայեղութեան տարուեցաւ վերջերս, որ մեր ժողովրդեան մէջ, յորում հանրային կարծիքն այնչափ քիչ զարգացած է, գանգատներ կը լսուէին զանազան զեղծումներ ի գործ դնող ազգային պաշտօնէից միշտ անպատիժ մնալուն դէմ։

Խոստովանիլ Թաղ. Խորհրդոյն գործած յանցանքն աչքի զարկաւ. զի անմիջական հետեւանք մ՚ունեցած էր, ազգային-եկեղեցային օրինաց և իրաւանց տեսութեամբ վնասաբեր հետեւանք մը։ Բայց ո՞չ ապաքէն արդարութիւնն եւեթ ըսած կը լինինք երբ յարենք թէ ուրիշ Թաղ. Խորհուրդներ ալ ուրիշ ժամանակներ գործած էին Պատրիարքարանի դէմ ըմբոստութիւն, կամ եկեղեցային օրէնքներ ու զգացումներ աւելի կամ նուազ վիրաւորող արարք, որք անպատիժ մնացած էին կա՛մ այն պատճառաւ որ անոնց վնասակար հետեւանքներն այնչափ անմիջապէս չէին տեսնուեր, և կա՛մ պարզապէս Պատրիարքարանի անտարբերութեան պատճառաւ։ Ինչ որ ալ եղած լինի անմիջական շարժառիթն, ուրախ ենք որ ներկայ պարագային մէջ Վարչութիւնը չհետեւեցաւ նախկին տկարութեան օրինակներուն, և պարագայից ծանրութեան պահանջման համեմատ պատիժ մը տնօրինելու օրինաւոր և բանաւոր քաջութիւնն ունեցաւ։ Անշուշտ ենք թէ ժողովրդային կարծիքն այս խնդրոյ մէջ Պատրիարքարանի կողմը կը բռնէ, և իւր հաւանութեամբ կը հաստատէ պատժոյն կարեւորութիւնն ու նշանակութիւնը։ Թաղ. Խորհուրդ մը կրնայ մոլորիլ ի մէջ իւր թաղին եկեղեցւոյն։ Բայց Կեդր. Վարչութիւնը մասնաւոր եկեղեցւոյ մը կամ թաղի մը շահերէն աւելի ընդարձակ շահուց պաշտպանութիւնն ստանձնած է։ Ապօրէն ամուսնութեան մը ուղղակի կամ անուղղակի վաւերացումը կրնայ երկու կրպակներու հասոյթը բերել եկեղեցւոյ մը։ Եթէ այս բան կը յարմարէր չափազանց գործունեայ Թաղ. Խորհրդոյ մը հաշուոց, բնական է որ չյարմարէր Կեդր. Վարչութեան տեսութեանց, որ այդ երկու կրպակներէ անդին կը տեսնէ ուրիշ երկու չէնքեր, շատ աւելի հաստատուն, շատ աւելի կարեւոր, — Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն չէնքն, որ կրնայ խրամատիլ ապօրէն ամուսնութեանց գրեթէ նորամուտ զեղծման ծաւալմամբ, և Սահմանադրութեան չէնքն, որ ի հարկէ կը քայքայի անզգալապէս այլ ստուգապէս, երբ ամեն Թաղ. Խորհուրդ և այլ ամեն ստորադաս մարմին ըմբոստ գտնուի Կեդր. Վարչութեան դէմ, որ Սահմանադրութեան գործադրման հսկող վերին մարմինն է։

Աղէտալի սխալ մ՚է կարծել թէ, որովհետեւ ազգային հանրական կամ թաղական պաշտօնք ձրի են, պաշտօնաւորք պատժոյ ենթարկուելու չեն։ «Ձրի՛ համար պաշտօն վարել և պատժուի՛լ», անհասկնալի կ՚երեւի ոմանց, ա՛յնչափ մոլորած են միտքերն ազգային պաշտօններու նշանակութեան վրայ, Պատրիարքարանի անցեալ անտարբերութեանց շնորհիւ։ Մարդ մը ազգային ձրի պաշտօն մը վարելով՝ իւր թաղեցւոց կամ համայն ժողովրդեան կողմէ շնորհակալիք և գովեստ կ՚ակնկալէ աւելի կամ նուազ, երբ գոհացուցիչ և արդիւնաւոր կերպիւ կը վարէ զայն պաշտօն, և գրեթէ միշտ կ՚ըստանայ, ի դէպս և յանդէպս. զի գովեստի ու ներբողի գիներն յոյժ իջած են մեր ազգային հրապարակի վրայ։ Եթէ արդիւնաւոր բան մը չընէ, անտարբերութիւն միայն կրնայ գտնել. Բայց երբ դրապէս վնաս մը հասցնէ ստանձնած գործին, կամ ազգային-եկեղեցային իրաւունք մը վտանգէ, բանաւո՞ր է միթէ ակնկալել որ հանրութիւնը լոկ անտարբերութեամբ մը անցնի այնպիսի գործի մը և այնպիսի անձի մը վրայէն։ Ազգ. Վարչութիւնն և ժողովուրդն, որոց գնահատելու և գէթ բարոյական վարձատրութիւն մ՚ընելու իրաւունքը կը ճանչուի, ի՞նչպէս կրնան զուրկ համարուիլ պարսաւելու և գէթ բարոյական պատիժ մը տնօրինելու իրաւունքէն ալ։ Բաց աստի, ո՞ւր կ՚երթան ազգային հաստատութիւնք, երբ զանոնք վարողները՝ քանզի ձրիապէս կը պաշտօնավարեն՝ զիրենք ազատ համարին ի գործ դնել ամեն ապօրինութիւն, անպատիժ մնալու ապահովութեամբ։ Վերջապէս, ազգային պաշտօններու շարաշար գործածումն հանրային վստահութեան զեղծում մ՚է պարզապէս, որոյ հեղինակները, թէեւ լինին ձրի պաշտօնաւորք, իրաւունք չունին գանգատելու եթէ հանրային պարսաւի արժանանան, բարոյական պատժոյ մը ձեւոյն ներքեւ։

Կը մաղթենք որ այս գովելի «Նորութեան» միակ օրինակն արդի պարագայն չլինի։ Ազգ. Վարչութիւնն ո՛չ միայն ազգային հաստատութիւններն և օրէնքները պաշտպանելու, այլ իւր իսկ կարի տկարացած և թուլցած ազդեցութիւնն ու իշխանութիւնն ապահովելու և յարգելի ընծայելու համար պէտք ունի երբեմն դիմել խրատութեան միջոցներու, երբ զեղծման ու յանցաւորութեան աներկբայելի դէպքեր գայթակղութիւն կը սփռեն հասարակութեան մէջ։ Այս Վարչական իրաւունք, խոհեմութեամբ և չափաւորութեամբ գործածուելով, և հասարակութեան կողմէ ոյժ գտնելով, կրնայ ազգային ներքին գործոց բարւոքման համար փրկարար ազդեցութիւն մ՚ունենալ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒԼՂԱՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

(ԽՄԲԱԳՐ. ՅՕԴ. «ԹԱՅՄԶ»Ի, 18 ՍԵՊՏ.)

«Երբեմն Դաշնակցութիւնը կազմող կայսրութիւնք զերար խաբելու արուեստին մէջ նշանաւոր յառաջդիմութիւն մը կ՚ընեն, որ շատ զուարճալի պիտի ըլլար, եթէ առկախ խնդրոց տխրառիթ ծանրութիւնն աչքէ վրիպեցնելու հնարը գտնուէր։

«Ռուսիա կը պնդէ ամենայն զօրութեամբ թէ ինք ուրիշ նպատակ չունի բայց եթէ հանրային իրաւունքը պաշտպանել, պատժելով յանդուգն Իշխան մը որ, Ռուսիոյ գերազանց օրինակն անտես առնելով (՛ ՛), բռնաբարած էր Պերլինի Դաշնագիրը։

«Աւստրիա հաւասար եռանդեամբ կը պնդէ թէ կատարելապէս կ՚ընդունի ռուսական յայտարարութիւնն, և լիովին գոհ է դէպքերուն ընթացքէն։

«Գերմանիա ուրախութիւն կը ցուցնէ միւս երկուց Կայսրութեանց միջեւ այսպիսի համաձայնութիւն մը տեսնելուն համար, և կ՚ուզէ հաւատացնել թէ ծանր հանգամանք մը չի գտներ առկախ խնդրոց մէջ։ Հաւատա՛յ ո՛վ որ ուզէ։

«Դիւանագիտական ճարտարութեան այս նշանաւոր օրինակներէն ներշնչեալ, Պուլկարներն ալ շատ մը բաներու կ՚ուզեն հաւատացնել մեզ։ Սոպրանիյէն եռանդեամբ ընդունեց հակառուս պատասխանագիր մը առ Խնամակալութիւնն. բայց հաւանեցաւ նաև յոյժ հաւատարմական ուղերձ մը ղրկել առ Ցարն։ Առաջնով բառ չի գտներ սքանչացում յայտնելու Իշխանին անձնազոհութեան և անօրինակ հայրենասիրութեան համար։ Երկրորդ ով կը յուսայ թէ ինչ որ վերջերս պատահեցաւ ի Պուլկարիա, — այն է՝ սոյն անձնուէր և հայրենասէր Իշխանին արտաքսումը, — պիտի նպաստէ կեցող դժգոհութեան բարձման և պիտի հաճեցնէ զՑարն իւր գերագոյն հոգածութեան ներքեւ առնլու պուլկար ժողովուրդն և անոր բաղձանքները։

«Շնորհիւ այս միահամուռ ջանից, որոց նպատակն է աչքէ հեռացնել կացութեան երկիւղալի և անհաճոյ տարրերն, Արեւելեան ահռելի Խնդիրը շատ պարզ գործի մը վերածեալ կ՚երեւի։ Ռուսիոյ բոլոր նպատակն է եղեր Պուլկարներուն ժամանակ տալ դժնդակ կացութենէ մը ազատելու, ուր զիրենք գահավիժած էր իրենց Իշխան։ Աւստրիա խնդրոյն մէջ ուրիշ բան չի տեսներ եղեր բայց եթէ պուլկար բանակին վրայ քիչ մը ռուսական հսկողութեան հաստատումն, զոր Ռուսիա արդէն ի գործ կը դնէր առանց աղետալի հետեւանաց։ Իսկ Գերմանիա, ինչպէս միշտ, հիմակ ալ իւր «պարկեշտ միջնորդի» դերը կատարելու վրայ է եղեր։ Ինք բանի պէտք չունենալով, աշխարհի խաղաղութեան հոգը միայն կը տածէ եղեր, և անմեղ գոհունակութեամբ կը դիտէ եղեր յաջողութիւնն որով հաշտեցուցեր է Ռուսիոյ և Աւստրիոյ շահերն ի Պալքանս։

«Բայց անդին բիրտ քննադատներ, բան չհաւնելով այս փափուկ դիւանագիտութենէ, ցոյց կուտան թէ Պուլկարիա հիմակ առաջուընէ աւելի ընդարձակ է, և գրեթէ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին դուռները կը համնի։ Կը հետեւի թէ, եթէ Ռուսիա վերստանայ զիւր առջի գերիշխանութիւն պուլկար բանակին վրայ, աւելի աղարկու դիրք մը բռնած պիտի լինի քան յառաջագոյն։ Այլ այս նկատումն չի խռովեցներ աւստրացի պետական մարդոց Ցարահաճոյ տրամադրութիւնը։ Չեն ուրանար թէ իրողութիւնն այդպէս է, բայց չեն ուզեր ո՛ և է հետեւութիւն հանել։ Գալով Ռուսաց, նոքա բացորոշ պատասխան մ՚ունին այս կարգի դիտողութեանց։ Կ՚ընդունին թէ, երբ վերստին ռուսացնեն պուլկար բանակը, ռուսական ազդեցութիւնը պիտի տարածի Պալքանաց հարաւային կողմը բաւական հեռուները. բայց, կը հարցունեն յաղթականաւ, ո՞ւմ է յանցանքն։ Ո՞չ ապաքէն անոնց որք կատարեցին կամ ջատագովեցին Փիլիպէի յեղափոխութիւնն, որով Արեւ. Ռումելիա Պուլկարիոյ հետ միացուեցաւ։ Ռուսիա կը պահանջէ զիւր նախկին գերիշխանութիւնը պուլկար բանակին վրայ, և ի՞նչ ընէ, եթէ այսօր այդ բանակ Պալքանաց հարաւակողմն եւս կը տարածի։ — Այս զուարճալի փաստով, Աղեքսանդր Իշխան կրնար ապացուցանել թէ ինք ռուս գործակալաց ամենէն եռանդունն ու յաջողագոյնն եղած է։ Այդ փաստ շատ լաւ կը պատշաճի այժմեան քաղաքականութեան, որ է՝ խօսս տալ առարկութեան օրինական կէտերէ, քօղել բուն շարժառիթներն, և մի եւ նոյն ժամանակ յառաջ տանիլ ռուսացումն ընդարձակեալ Պուլկարիոյ։ Կայսերական Կոմիսէրի մը անուանումը կրնար դպչիլ Աւստրիոյ դիւրազգածութեան. ուստի Կայս. Կոմիսէր չպիտի ղրկուի. բայց Կաուլպարս զօրավարը պիտի երթայ Սոֆիա, և կարող պիտի լինի գործել ինչ որ ամենաբարձր տիտղոսները կրող ռուս պաշտօնատար մը պիտի գործէր։ Ռուսական զինուորական գրաւում մը կրնար վիրաւորել Աւստրիոյ զգացումներն և զայրացնել Մաճառներն։ Բայց Ռուսիա զինուորական գրաւումէն աւելի լաւ միջոցներ կը գտնէ իւր նպատակին հասնելու։ Ռուսիա քաղաքականութեան սքանչելապէս կը պատշաճեցնէ մեքենական այն մեծ սկզբունք թէ ժամանակն և զօրութիւն իրարու վերածելի են։ Մեծ ջանքով մը Ռուսիա կրնար անմիջապէս հաստատուիլ ի Պուլկարիա։ Բայց դոյզն և գրեթէ աննշմարելի ջանքով մ՚ալ՝ երկար ժամանակ յարատեւելով՝ կրնայ նոյն բանն ընել հաւասար ստուգութեամբ, մինչ շարժման դանդաղութիւնն հաւանօրէն շատ մը իմաստո՛ւն մարդոց ժխտել պիտի տայ շարժման գոյութիւնն իսկ։

—)(43)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԵՌՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

ՎԱՆԻԿՈՐՈՅ

Բնիկները բաւական լաւ ընդունելութիւն ըրին նաւաբեկելոց, որք զետեղեցան կղզւոյն մէջ, եւ աւելի փոքր նաւ մը շինեցին երկու մեծերուն մնացորդներովը։ Քանի մը նաւաստիք կամովին Վանիկորոյ կեցան։ Մնացեալք, հիւանդ կամ տկար, Լա Բէրուզի հետ չուեցին դէպի Սալոմոն կղզիներն, եւ նոցա գլխաւորին արեւմտեան ծովեզրին առջեւ, Տէսէբսիոն եւ Սաթիսֆաքսիոն հրուանդաններուն մէջ տեղը սպառսպուռ կորան։

—Ինչպէս գիտէք զայս, գոչեցի։

—Աւասիկ այս վերջին նաւաբեկութեան տեղւոյն վրայ գտածս։»

Զայս ըսելով Նըմօ նաւապետ թանգէ տուփ մը ցոյց տուաւ ինձ, Ֆրանսական զինանշանով դրոշմեալ, եւ աղի ջուրերէն ժանգոտեալ։ Բացաւ եւ մէջէն դեղնած բայց տակաւին ընթեռնլի թուղթերու խուրձ մը հանեց։

Ծովային գործոց նախարարին հրահանգներն էին, Լա Բէրուզ նաւապետին ուղղուած, եւ լուսանցին վրայ ալ Լուի ԺԶ թագաւորին ձեռամբ ծանօթութիւններ աւելցած։

«Գեղեցի՛կ մահ մ՚է այս նաւազի մը համար, ըսաւ յայնժամ Նըմօ նաւապետ։ Խաղաղ գերեզման մ՚է այս բուստէ դամբան, եւ տա՛ր Երկինք որ ես եւ ընկերքս ալ ուրիշ տեսակ դամբան չունենայինք երբեք։»

ԳԼՈՒԽ Ի.

ԹՈՐԷՋԻ ՆԵՂՈՒՑԸ

Դեկտ. 27 էն 28ի գիշերը Նօթիլիւս մեկնեցաւ Վանիկորոյի առջեւէն՝ բուռն արագութեամբ դէպ յարեւմուտս հարաւ դիմելով, եւ երեք աւուր մէջ անցաւ այն եօթն հարիւր յիսուն փարսախներն, որք Լա Բէրուզի կղզեխումբը կը բաժնեն Պապուազիոյ հարաւային արեւելեան սարաւանդէն։

1863 յունվ. 1 ին, առաւօտուն կանուխ, Քոնսէյլ քովս եկաւ դարատափին վրայ։

—Պարո՛ն, ըսաւ ինձ քաջ տղան, պարոնը կը ներէ՞ ինձ շնորհաւոր նոր տարի մաղթել իրեն։

—Ի՞նչ կ՚ըսես, Քոնսէյլ, զիս ճշդիւ ի Փարիզ Բուսաբանական Պարտիզի սենեկիս մէջ կը կարծես։ Կ՚ընդունիմ բարեմաղթութիւնդ եւ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ քեզ։ Միայն կ՚ուզեմ հարցնել քեզ թէ մեր գտնուած պարագաներուն մէջ ի՞նչ կը հասկնաս «շնորհաւոր նոր տարի» ըսելով։ Մի՞թէ մեր բանտարկման վերջ բերող տարի՞ կը հասկնաս թէ այս տարօրինակ ուղեւորութեան շարունակումը տեսնող տարի։

—Ճշմարիտն ըսելով, պատասխանեց Քոնսէյլ, չեմ գիտեր ի՞նչ ըսեմ պարոնին։ Ստոյգ է թէ հետաքրքրաշարժ բաներ կը տեսնենք աստ, եւ թէ երկու ամսէ ի վեր ժամանակ չունեցանք ձանձրանալու։ Վերջին հրաշալիքն ամենէն զարմանալին է միշտ, և եթէ այս յառաջատուութիւն շարունակէ, չեմ գիտեր թէ վերջն ո՛ւր պիտի հասնի։ Ես կը կարծեմ թէ այսպիսի առիթ մ՚երբեք չպիտի կրնայինք գտնել։

—Երբեք, Քոնսէյլ։

—Ասկէ զատ, պարոն Նըմօ, որ իւր լատինական անունը կ՚արդարացնէ, բնաւ գոյութիւն չունեցածի պէս է մեզ համար, վասն զի բնաւ ձանձրոյթ կամ նեղութիւն չտար մեզ։

—Ըսածիդ պէս է, Քոնսէյլ։

—Ուստի կը կարծեմ որ, եթէ անհաճոյ չթուիր պարոնին, շնորհաւոր տարին այն է որ թոյլ տայ մեզ ամեն բան տեսնել․․․։

—Ամեն բան տեսնե՛լ, Քոնսէ՛յլ, շատ երկար կը լինի թերեւս։ Բայց Նէտ Լանտ ի՞նչ կը խորհի։

—Նէտ Լանտ ճշդիւ իմ խորհածիս հակառակը կը մտածէ, պատասխանեց Քոնսէյլ։ Դրական միտք մ՚է, եւ խստապահանջ ստամոքս։ Ձուկերուն նայիլ եւ միշտ զանոնք ուտել չբաւեր իրեն։ Գինւոյ, հացի եւ մսի պակասութիւնն անտանելի է արժանապատիւ Սաքսոնի մը, որ վարժուած է եզան խորոված ուտելու եւ որ չվախնար չափաւոր քանակաւ պրանտի կամ ճին խմելէ։

—Այդ կողմէ նեղութիւն չունիմ ես, Քոնսէյլ, այս նաւուն կերակուրներն յոյժ լաւ կը յարմարին ինձ։

—Ինձ ալ, պատասխանեց Քոնսէյլ. ուստի ո՛րչափ վարպետ Լանտ փախչիլ կ՚ուզէ աստի, ա՛յնչափ ես ալ մնալ կ՚ուզեմ։ Ուստի, եթէ նոր սկսող տարին լաւ չլինի ինձ համար, Լանտի համար լաւ կը լինի, եւ փոխադարձաբար, այս կերպիւ միշտ գոհ եղող մը կը գտնուի մեր մէջ։ Վերջապէս, եզրակացնելու համար, ինչ որ պարոնին հաճոյ պիտի լինի, զայն կ՚ըղձանամ իրեն։

—Շնորհակալ եմ, Քոնսէյլ։ Միայն պիտի խնդրեմ քեզմէ որ կաղանդչէքի խնդիրն եւ տօնը թողլով, անոր տեղ լաւ ձեռնասեղմում մ՚ստանաս ինձմէ, վասն զի ասկէ ուրիշ բան մը չկայ իմ վրայ։

—Պարոնն երբեք այսչափ առատաձեռն եղած չէր, պատասխանեց Քոնսէյլ։

Եւ մեկնեցաւ բարի տղան։

Յունվ. 2 ին տասն-մէկ հազար երեք հարիւր քսաունն մղոն, կամ հինգ հազար երկու հարիւր յիսուն փարսախ ճամբայ ըրած էինք մեր չուելէն սկսեալ։ Նօթիլիւսի ցռուկին առջեւ կը տարածուէին բուստի ծովուն վտանգաւոր կողմերն, Աւստրալիոյ հիւսիսային արեւելեան ծովափանց մօտ։ Մեր նաւը քանի մը մղոն միայն հեռի էր այն ահաւոր խութէն, որոյ վրայ քիչ մնաց պիտի խորտակէին Քուքի նաւերն 1770 յունիս 10 ին։ Քուքի նստած նաւը ժայռի մը զարնուեցաւ, բայց բարեբաղդաբար ծովասոյզ չեղաւ սա պարագային շնորհիւ, որ բուստի կտորը՝ նաւին բախումէն կոտրելով՝ նորա ծակած գոգին մէջ վարսեալ մնաց։

Փափաքելի էր ինձ տեսնել զայն երեք հարիւր վաթսուն փարսախ երկայն խութ, որոյ դէմ յարածուփ ծովն ահեղ մռնչմամբք եւ որոտընդոստ ճարճատմամբ կը փշրէր։ Բայց նոյն պահուն, Նօթիլիւսի դիւրահակ մակարդակները մեզ ծովուն խորերը կը քշէին, եւ չկրցի տեսնել այն բուստածին պատուարներն։ Հարկ եղաւ ինձ շատանալ մեր ցանցերուն բերած բազմազան ձուկերով, որոց մէջ նշանաւոր էին գերմանք, թիւնոսաց մեծութեամբ տեսակ մ՚սկոմբրիք, կապուտակ կողերով եւ երիզաձեւ գիծերով, որք կենդանւոյն կենաց հետ կ՚անհետանան։ Այս ձկունք երամ երամ կ՚ընկերանային մեզ եւ ամենափափուկ կերակուր մը կ՚ընծայէին մեր սեղանին։ Նոյնպէս բազմաթիւ սպարք բռնուեցան, կէս տասնորդամետր երկայնութեամբ, որք ալջամղջին գիշերաց մէջ օդն ու ջուրը փոփոխակի կ՚ակօսեն իրենց փոսփորափայլ նշոյլներով։ Ցանցին մէջէն կակղամորթից և կենդանատնկոց հետ գտայ զանազան տեսակ ակիոններ, էքինոսներ, ուռնաձուկեր, խըրթաձուկեր, կերիտոններ, հիալներ։ Փլորա հիալներ։ Փլորա կը ներկայանար գեղածուփ ջրիմուռերով, թիթեղնիկներով, մակրոկիստիսներով, որոց մէջէն քաղեցի սքանչելի Նեմաստոմա Ժելինարոյդէս մը, որ թանգարանին հետաքրքրաշարժ բնանիւթոց մէջ դասեցաւ։

Բուստի ծովն անցնելէ երկու օր յետոյ, յունվ. 4 ին, Պապուազիոյ ծովեզերաց առջեւ հասանք։ Այս առթիւ Նըմօ նաւապետ իմացուց ինձ թէ Թորէջի նեղուցէն Հնդկական Ովկիանոսն երթալու դիտաւորութիւն ունէր։ Նէտ Լանտ՝ զայս լսելով, ուրախ եղաւ որ այս ուղի զինքն եւրոպական ծովերուն կը մօտեցնէր։

Թորէջի նեղուցն ոչ նուազ վտանգաւոր համարուած է մէջը ցցուած խիտ խութերով քան ծովափունքն յաճախող վայրենի բնիկներով։ Նոր-Հոլանտան կը բաժնէ Պապուազիոյ մեծ կղզիէն, որ Նոր-Կինէա ալ կը կոչուի։

Պապուազիա չորս հարիւր փարսախ երկայնութիւն եւ հարիւր երեսուն փարսախ լայնութիւն ունի։ Լայնութեան 0°19′ եւ 10°2′ աստիճաններուն միջեւ, եւ երկայնութեան 128°23′ եւ 146°15′ աստիճաններուն միջեւ կը գտնուի։ Կէս օրին, երբոր երկրորդն արեւուն բարձրութիւնը կը չափէր, Արֆալաքս լերանց կատարները նշմարեցի, որք մակարդակներով բարձրացած եւ օդակուռ բեւեռաց նման սուր ծայրերով աւարտած էին։

Այս կղզի, 1511 թուին գտնուած է Ֆրանչիսքոյ Սէրրանոյ Բորդուկէզ նաւապետէն, եւ հետզհետէ այլ եւ այլ նաւապետաց եւ զօրավարաց այցերն ընդունած, մասնաւորապէս Թասմանի, Տամբիէրի, Ֆիւմէլի, Քարթրէի, Էտուարտսի, Պուկէնվիլի, Քուքի, Ֆորէսթի, Մաք Քլիւէրի, տ՚Անթըրքասթոյի, Տիւբէրէի եւ վերջապէս 1827 ին Տիւմոն-տ՚Իւրվիլի։

(Շարունակելի)

«Անգխտանալ ռուսական «խրամատութեան» և չատանալ այն հաւաստեալ թէ «ուղղակի յարձակում» չպիտի փորձուի՝ Վիէննայի դաշնքին այժմեան քաղաքականութիւնը լինել կը թուի։ Հետաքրքրաշարժ է գիտել թէ Վիէննայի քաղաքագէտք ո՛րչափ ժամանակ պիտի կրնան այսպիսի քաղաքականութեամբ մը հանդարտ պահել իրենց գերման և մանաւանդ մաճառ քաղաքացիները։ Առ այժմ, ռուսական յատակագիծք յաջողապէս յառաջ կ'երթան շնորհիւ անտարբերութեան այն Տէրութեան (Աւստրիոյ), որ ամենէն աւելի շահ ունէր զանոնք ի դերև հանելու։ Չի կրնար յուսացուիլ թէ Պուլկարք ազգու կամ երկար դիմադրութիւն պիտի ընեն ռուսացուցման գործին։ Կ'ատեն ռուսական լուծը, բայց նաև շատ կը վախնան Ռուսիայէն։ Լոկ ատելութեամբ և անհանդարտութեամբ ժողովուրդ մը շատ բան կրնայ ընել եթէ գործ ունի Անգլիոյ Երեսփ. ժողովոյն հետ, որոյ սկզբանց ու կանոնաց թուլութիւնն, անհաստատ ուղղութիւնն և իմաստակութեան ականջ կախելու դիւրահաճութիւնը շատ կը յարմարին Իռլանտացւոց գործերուն։ Բայց աւելի հաստատ ձիրքեր կը պահանջուին այն մարդոցմէ որք կը ձեռնարկեն դիմադրել Զարին պէս ինքնակալի հաստատուն և անփոփոխ որոշմանց։ Պուլկարք թերևս շատ լաւ իմանան մը կը կազմէին եթէ իրենց գործն Անգլիոյ հետ լինէր, բայց շատ կը տարակուսինք թէ կարող պիտի լինի՞ն իրական դիմադրութիւն ընել Ռուսիոյ։ Համբերութեամբ պիտի հանդուրժեն ռուսական լուծին։ Իրենցմէ ոմանք պիտի կաշառուին, ոմանք պիտի չոգոգործուին պատիւներով, և ուրիշներ խստութիւններէ վախնալով պիտի խոնարհին և հպատակին։ Պուլկարական Սահմանադրութիւնը պիտի գործածուի Պուլկարներն ստրկացնելու, և իրենց յեղափոխութիւնք, — եթէ այնչափ յառաջ երթան, — յոգուտ ռուսացուցման ի կիր պիտի առնուին։ Եթէ ազգու աջակցութիւն գտնէին ուրիշ մեծ տէրութիւններէն, կրնային դիմադրել իրենց ռուս տէրոջ, բայց իրենք իրենց թողլով, և թշնամին ունենալով ո՛չ միայն բերդին դրան առջև, այլ նաև բերդին մէջ, շատ հաւանականութիւն չունին իրական անկախութիւն պահպանելու։ Երբ Պուլկարներն իւր իշխանութեան ներքև նուաճէ որպէս պէտք է, Ռուսիա իւր յառաջապահ կայաններն յոյժ յառաջացուցած պիտի լինի արդէն, և երբ ռուսական յատակագծերն իրագործուին իրենց ամբողջութեամբ, Գերմանիա և Աւստրիա պիտի տեսնեն թէ Ռուսիոյ արևելեան յառաջխաղացութեան նպաստելով տկարացուցա՞ծ են զայն, ինչպէս կը կարծեն այժմ, թէ ընդհակառակն անհունապէս ուժովցուցած են նորա դիրքը․․․․»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍՏ Ե.

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1886

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ազգ. Ժողովոյ Ե. նիստը գումարուեցաւ երէկ ի Մայր Եկեղեցի ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Մէրէմ-Փուլի Յարութիւն էֆէնտիի։ Ատեանը բացուեցաւ ժամը 4 ½ին ի ներկայութեան 50 երեսփոխանաց որոց թիւն ի վերջոյ յանգեցաւ 45ի։

1. Ատենապետ էֆ. նախ և առաջ յայտնեց թէ Ազգ. Ժողովոյ նիստն այսքան յետաձգուած էր գլխաւորաբար ամռան տաք եղանակին պատճառաւ յորում երեսփոխաններէն շատեր գիւղերը ցրուած են և երկրորդ՝ Ղալաթիոյ Եկեղեցւոյն շինութեանց պատճառաւ, որով երեսփոխանք դժուարաւ կրնան գալ մինչև ի Գում-Գափու. հետևաբար քանի մը շաբաթուան արձակուրդ տրուած էր։ Իրաւ է թէ, յարեց, Քաղ. Ժողովը կը փափագէր որ անցեալ շաբթու տեղի ունենար այս նիստը, սակայն ժամանակը նեղթասպէս պակսելով, Ս. Պատրիարք Հօր հետ համախորհուրդ այս շաբթուան թողուեցաւ։

2. Դիւանական թղթակցութեանց կարգին մէջ կարդացուեցաւ Յովհաննէս էֆ. Սպարդալեանի առ Ազգ. Ժողովն ուղղած մէկ գիրն որով շնորհակալութիւն կը յայտնէր Մեսրոպեան վարժարանի վերաշինութեան առթիւ տրուած շնորհակալութեան քուէին համար որ Ս. Պատրիարք Հօր և Մայր Դիւանի կողմէ ժամանակին ի պաշտօնէ հաղորդուած էր իրեն։

3. Կարդացուեցաւ Զիթճեան Գրիգոր էֆէնտիի կողմէ առ Ս. Պատրիարքն ուղղեալ նամակ մը որով կը հրաժարէր ազգային երեսփոխանութենէ «հանդիպած լինելով դժբաղդաբար այնպիսի պաշտօնէից որք ժամանակ մը ընդունուած ու գործադրուած հին վճիռ մը դրժել և ճշմարտութիւն մը ուրանալ կը համարձակին»։

Նուրեան էֆ. պահանջեց որ Մայր Դիւանը կոչելով Զիթճեան էֆէնտին, բացատրութիւն ուզէ իւր այս անորոշ հրաժարագրոյն վրայ։

(Նոյնը կրկնեցին նաև Տ. Եուսուֆեան էֆ. և բազում երեսփոխանք)։

Ատենապետ էֆ. յայտնեց թէ Զիթճեան էֆէնտի՝ այս հրաժարագիրն յղելով հանդերձ, Դ. բացակայութեան կոչնագիր բաժանորագրած ու չէ եկած, ուստի Ժողովոյ կամքն հարցուց թէ արդեօք չորրորդ բացակայութեամբ կուզէ հրաժարեալ նկատել զԶիթճեան էֆէնտին թէ ոչ Մայր Դիւանի կողմէ բացատրութիւն մ'առնուելէ յետոյ տնօրինութիւն մ'ընել։

Այս վերջին առաջարկն ընդունուեցաւ 18 քուէիւ ընդդէմ 1ի, և հետևաբար որոշուեցաւ ի բացատրութիւն կոչել Զիթճեան էֆէնտին։

ԽՆԴԻՐ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՈՒԹԵԱՆ Թ. ՊԷԿԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

Յետոյ, Ատենապետ էֆ. Ժողովին հաղորդեց Պէկեան Թադէոս էֆէնտիի երեսփոխանական ընտրելութեան ծանօթ խնդրոյն առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութիւնն յայտնող Պաշտօնագիրն։ Այդ գրով, Ն. Սրբազնութիւն համառօտակի յիշելէ յետոյ խնդիրն, հետևեալ եզրակացութեան կը յանգէր.

«Արդ, նկատելով որ մեր հոգելոյս նախորդն իւր մասին ներած է արդէն Պէկեան էֆէնտիի, ինչպէս բստ արձանագրութեանց Ժողովոյն, նոյն ինքն իւր բերանով յայտարարեր է Ազգ. Ժողովոյ 1878 նոյմ. 10ի նստին մէջ.

«Նկատելով որ Պէկեան էֆէնտի Ազգ. Ժողովոյ որոշմանց չհպատակելուն համար իւր կանոնական պատիժը կրած է.

«Հետևաբար փակեալ կընկատենք այս խնդիրն և Պէկեան Թադէոս էֆէնտիի երեսփոխանական ընտրելութեան արգելք մը չենք տեսներ»։

Յետ ընթերցման սոյն պաշտօնագրոյն, Ատենապետ էֆ. յայտնեց թէ Պէկեան էֆէնտիի խնդիրն Օրակարգը պէտք է անցնի։

Յ. Փափազեան էֆ. յիշեցուց թէ վերջին անգամ երբ Ազգ. Ժողովոյ ներկայացած էր այս խնդիրը, Ժողովը Ս. Պատրիարք Հօր որոշման ու տնօրինութեան յանձնած էր զայն, հետևաբար այլ ևս Օրակարգ անցունելու և վիճաբանելու պէտք չէր մնար։

Գ. Նորատունկեան էֆ. հարցուց թէ Պէկեան էֆ. մինչև որ աստիճան «իւր օրինական պատիժը կրած» կը համարուի և թէ ինչ իմաստով կ'իմանուի Ս. Նախագահի պաշտօնագրոյն այս բացատրութիւնը։

(Ս. Փափազեան, Մ. Մէլիքեան, Ռ. Թադէոսեան էֆէնտիք և ուրիշ մէկ քանի երեսփոխանք պահանջեցին որ անմիջապէս փակուի այս խնդիրը, առանց Օրակարգն անցնելու, քանի որ Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութեան ընդունելութիւնը կանխաւ վճռուած է արդէն։

Ատենապետ էֆ. պատասխանեց թէ Ս. Պատրիարք Հօր եզրակացութիւնն ընդունելու կամ մերժելու առաջարկ չկայ այժմ, այլ թէ՝ Պէկեան էֆէնտիի խնդիրն իւր այս վիճակին մէջ պէտք է Օրակարգն անցնի կանոնական չեղում մ'եղած չլինելու համար։

Բ. Ղազարոսեան էֆ.—Եթէ Օրակարգ անցունելով նորէն պիտի վիճաբանինք, վերջը չի գար. քանի որ Ս. Նախագահը կը յայտարարէ թէ ներած է Պէկեան էֆէնտիին, այսօր փակենք խնդիրը։

Տր. Յ. Թիրեաքեան էֆ.—Այս խնդիրը բազում տարիներէ հետէ քանի քանի անգամներ դրուած է արդէն մեր ժամերն, և թէպէտ աւելի օրինական է որ Օրակարգն անցնի, սակայն քանի որ ամենուս միտքը պատրաստուած է արդէն և նոր բան մը չունինք վիճաբանելու, լաւագոյն կը լինի որ այսօր քուէարկենք ու փակենք Պէկեան էֆէնտիի երեսփոխանութեան խնդիրն որ Տրովադայի պատերազմէն ալ երկար տևեց։

Նուրեան էֆ.—Այո՛, հիմայ քուէարկենք։

Տ. Եուսուֆեան էֆ.—Եթէ խնդիրը Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութեան թողուած էր, ապա ուրեմն քուէարկութեան անգամ հարկ չի մնար, զի Ն. Ամենապատուութիւն իւր գերագոյն իշխանութեամբ վճիռ մը տուած, ներողութիւն շնորհած է, որուն պէտք է համակերպինք. իսկ եթէ վիճաբանութեան ու քուէարկութեան պէտք կայ, յայնժամ խնդիրն Օրակարգ անցունելու է, ինչպէս բսաւ Ատենապետ էֆէնտին։

(Զանազան նստարաններէ երեսփոխանք դարձեալ կը պահանջեն որ անմիջապէս քուէարկուի խնդիրը)

Ատենապետ էֆ.—Եթէ Ս. Պատրիարքի պաշտօնագրոյն թէր կամ դէմ կարծիք յայտնելն արգիլեալ է, այն ատեն կ'ըմբռնեմ խնդիրն անմիջապէս քուէարկելու պահանջումը. իսկ եթէ այսպէս չէ, խնդիրը իւր օրինաւորութեան սահմանին մէջ պահելու համար Դիւանիս պարտքն է Օրակարգ անցունել զայն, եւ եթէ բոլոր ներկայք իսկ չուզեն համակերպիլ այս ձևակերպութեան, յայնժամ ուրիշ մը կրնայ ըլլալ աւժամապէս ատենապետի աթոռը եւ այս խնդիրը քուէի դնել այսօր։

Ս. Փափազեան էֆ. կը պահանջէ որ անմիջապէս փակուի խնդիրը, վասն զի մասնաւոր հանգամանք մ'ունի եւ շատ ժամավաճառ բրած է ժողովը։

Գ. Նորատունկեան էֆ.— Ձեր ամենուդ հետ ես ալ կը ցաւիմ որ Պէկեան էֆէնտիի խնդիրն այսքան զբաղեցուց զմեզ տարիներէ հետէ. բայց քանի՛ որ այնքան ժամավաճառ եղած ենք արդէն, այժմ որ վերջնական լուծում մը տալ կ'ուզենք անոր, պէտք չէ որ զրկուինք լուսաբանուելէ. պէտք է գիտնանք թէ Պէկեան էֆէնտի իբր երեսփոխան մինչև ո՛ր աստիճան եւ ի՛նչ սահմանի մէջ կրած է իւր օրինական պատիժն։ Ս. Պատրիարքն՝ իբր հայր հասարակաց՝ ի գործ դրած է իւր ներման իրաւունքը, զոր կ'ընդունինք, բայց ես չեմ ընդունիր որ Պէկեան էֆէնտի Ժողովէս ներողութիւն չխնդրած փակենք խնդիրը. ասիկայ պարզապէս անարգանք մը կը նկատեմ. մինչ Պէկեան էֆէնտի Ազգ. Ժողովէս աւելի բարձր հեղինակութիւն մը կը նկատէ ինքզինքը։ Եթէ արժանապատուութեան զգացում կը կրէ, չեմ կարծեր որ այս ձևովն տակ դրուած ընտրելութեան խրատանքէ մը օգուտ քաղելով, ընդունի երեսփոխանական պաշտօնը։

Բ. Ղազարոսեան էֆ.—Այս առթիւն առաջ երթալու չափ յանցանք մը չէր գործած Պէկեան էֆէնտի, և եթէ խնդրոյն մէջ պիտի մտնենք, մենք ալ շատ ըսելիքներ ունինք։

(Ամեն կողմէ երեսփոխանք անմիջական քուէարկութիւն կը պահանջեն)։

Ատենապետ էֆ.—Խնդիրն առանց Օրակարգ անցունելու չեմ կրնար քուէի դնել և ասիկայ՝ Ժողովդ քուէարկութեան իրաւունքը կապտել չէ, այլ դիւանական օրինաւորութիւն մը. իմ ընդդիմութիւնս խնդրոյն չվերաբերիր. ես իբր Ատենապետ խնդրոյն վրայ կարծիք չունիմ։ Ժողովս խնդիր մը յանձնած էր Ս. Պատրիարք Հօր, որ բերած է իւր կարծիքը, որոշումը կամ տնօրինութիւնը, ինչպէս որ կ'ուզէք, բայց զայն քուէի դնելու համար, նախ խնդիրն Օրակարգ անցունելը դիւանական օրինաց պահանջումն է, և այնչափ անհրաժեշտ պահանջում, որ եթէ Երեսփոխանաց տեսաք միաձայնութեամբ պահանջէին այսօր իսկ քուէարկել զայն, ես չեմ կարող այդպիսի վերծում գործել իմ ձեռօք։

Յ. Նուրեան էֆ.—Մայր Դիւանին ու Երեսփոխանաց բնմանման ձևին մէջ թիւրիմացութիւն մը կը նշմարեմ։ Անոնք որ Պէկեան էֆէնտիի վերընտրելութիւնը քուէարկելու կողմ են, պէտք չէ այնպէս մը երևին իբր թէ Պէկեան էֆէնտիի յանցանքը կը թեթևցունեն։ Պէկեան էֆ. ինք առաջինը եղած է որ խոստովանած է իւր թերութիւնն, ինչպէս կը վկայեն հին ատենագրութիւնք, և հոգելոյս Պատրիարքը ներողամիտ գտնուած է նմա։ Պէկեան էֆ. ինք յանցաւոր գտնուած լինելն իսկ ևս խոստովանած է վերջերս իսկ։ Արդ, տարիներ անցնելով եւ խնդիրը մեղմութեամբ քննուելով, Ս. Պատրիարք Հայրն ևս կրցաւ որ, Պէկեան էֆէնտի թէև յանցաւոր էր, սակայն այսքան ժամանակուան մէջ պատիժը գտաւ, եւ իւր հոգելոյս նախորդին նման կը ներէ նմա։ Չմոռնենք անցեալ մանրամասնութեանց մէջ Ս. Պատրիարք Հայրը պէտք եղած փափկութեամբ խնդիրը քննած ու վճիռ մը, պատգամ մը տուած է, իբր ազգային Ժողովոյս Նախագահ, իբր ազգին պետը և իբր Պատրիարք ու հայր հասարակաց։

Աշխարհի ամեն կողմէ, խորհրդարանաց, ժողովոց, դատարանաց մէջ սովորութիւն է որ շատ անգամ խնդիր մը մարմին մը կամ անհատի մը քննութեան վճռոյն կը թողուն, եւ այդ վճիռն այլ ևս դատարանին չի ներկայանար քննուելու համար։ Նոյն յանձնարարութիւնն բրինք նաև մենք մեր Ս. Նախագահին որոյ ներման իրաւունքը կը փակէ խնդիրը, առանց քուէարկութեան իսկ տեղի թողլու։

Գ. Նորատունկեան էֆ. յայտարարեց թէ ըստ որում իւր Վսեմ. պաշտօնակիցին բացատրած եղանակաւ Պէկեան էֆէնտի ներում խնդրած է Նորին Վսեմութեան միջոցաւ, ուստի կը համակերպի նորա եզրակացութեան։

Ատենապետ էֆ. յայտարարեց թէ քանի որ Ժողովն քուէարկութիւն կատարելու պէտք չունենար, յայնժամ խնդրոյն ձևը կը փոխուի և Օրակարգ անցունելու պէտք չի մնար։

Հետևաբար Ս. Պատրիարք վճռոյն համեմատ Պէկեան Թադէոս էֆէնտիի երեսփոխանական ընտրելութեան խնդիրը փակեալ նկատուեցաւ։

Այս որոշման վրայ, Փափազեան և Գուրճեան էֆ. պահանջեցին որ Պէկեան էֆէնտիի երեսփ. ընտրութեան տեղեկագիրն՝ որ տարիներէ հետէ յետաձգուած էր այս խնդրոյն պատճառաւ՝ կարդացուի անմիջապէս և ընտրութիւնը վաւերացուի։

Ատենապետ էֆ. պատասխանեց թէ Դիւանին վրայ այդ տեսակ պաշտօնագիր մը չի կայ այժմ, և եթէ գայ, այն ատեն արժանն կը տնօրինուի։

ՕՐԱԿԱՐԳ

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿԻ

1886-87 ԵՒ 1887-88 ՏԱՐՒՈՅ

Ապա, Ժողովն անցնելով Օրակարգին, Ատենապետ էֆ. յիշեցուց թէ Ելմտացոյցի վրայ նախորդ նստին վիճաբանուելով, Հասոյթի մասն ընդունուած էր նոյնութեամբ, և այսօր կ'սկսի Ծախուց գլխոյն վիճաբանութիւնը։

Առաջին խօսքն առաւ Ս. Փափազեան էֆ. որ յայտարարելէ յետոյ թէ Ելմտացոյցի ծախուց գլուխը պիտի քննադատէ Համարակալութեան Դիւանի տեղեկագրոյն յիշած կարգաւ, նախ և առաջ հարցուց թէ Վարչութիւնն ի՞նչ կ'ըմբռնէ «Գրական պիտոյք» ըսելով և թէ ինչո՞ւ Համարակալութեան Դիւանը իւր տեղեկագրով 1885-86 շրջանին մէջ 3500 ղրշ. նշանակելով այդ գլուխը, ներկայ շրջանին համար այդ գումարին 8000 ղրշ.ի բարձրացման կը համակերպի։

Յ. Նուրեան էֆ.— (Ատենապետ Քաղաքական Ժողովոյ) Գրական պիտոյք ըսելով կ'ըմբռնենք Ս. Պատրիարք Հօր և Ազգ. Վարչութեան՝ գաւառաց առաջնորդներուն, Թաղ. Խորհրդոց և տեղական ուրիշ մարմնոց հետ բրած թղթակցութեանց և հեռագրաց համար եղած գլխաւորական ծախքերն, որոց կարևորութիւնը չուրացուիր. այսպէս, օրինակի համար, մի միայն Վանայ խնդրոյ մը առթիւ 4000 ղրշ.ի այս կարգի ծախք եղած է կեդրոնին մէջ, վասն զի Ս. Պատրիարք Հայրն ամեն գործողութեան վրայ բանակցութիւններ կատարելու, բացատրութիւններ պահանջելու և հրամաններ տալու հարկադրեալ էր, այսպէս ալ շատ խնդրոց մէջ։

Կ. Սըվաճեան էֆ.— (Տեղեկաբեր Համարակալութեան Դիւանի) Վարչութենէն յետոյ իմ պարտքս է պատասխանել եղած դիտողութեանց. Եթէ Փափազեան էֆէնտին կ'ուզէ գիտնալ թէ ինչո՞ւ 1885-86 շրջանին մէջ «Գրական Պիտոյից» գլուխը 3,500 ղրշ. նշանակելով, ներկայ Ելմտացոյցին մէջ 8000ի բարձրացուած է. պատճառն այն է որ այդ 3500 ղրուշը ենթադրական գումար մ'էր և ոչ թէ եղած իրական ծախքը. ու վերջին չորս շրջաններուն մէջ չէ եղած երբէք տարի մը որ այդ քանով գոցուի «Գրական Պիտոյից» գլուխը։ Ահաւասիկ եղած իրական ծախքերն զորս աչքի առաջ ունիմ։

1882 — 83 տարւոյն մէջ	7,525 ½	ղրշ.
1883 — 84 » »	5,527	»
1884 — 85 » »	3,919 ½	»
1885 — 86 » »	6,000	»

Հետևաբար մեր տեղեկագրոյն մէջ յիշելով 3,500 ղրշ.ի վարկն, ըսել ուզած ենք թէ Ելմտացոյցին մէջ պէտք է դնել այնպիսի գումարներ որք համապատասխանեն իրական ծախուց, և ո՛չ թէ խնայողութիւն ցոյց տալու փափաքով փոքր գումարներ, որոց մէկէկինը կամ կրկնապատիկը ծախսելու հարկադրի Վարչութիւնը։ Երբ գործ մը 8000 ղրշ. ով ի գլուխ կ'ելնէ, ի՞նչ միամտութիւն կրնանք 3500 ղրշ. յատկացունել այդ գործոյն համար, և միթէ Վարչութեան ձեռները կապել չէ՞, այս տեսակ չնչին արգելքներ յարուցանելով անոր դէմ։

Ս. Փափազեան էֆ.— Ես միշտ յաւելմանց հակառակ եմ, ուստի շատ կը գտնեմ Գրական Պիտոյից համար խնդրուած 8000 ղրշ.ն ու կ'առաջարկեմ 3500ի իջեցունել զայն։ Գալով այն կէտին թէ նախորդ Վարչութիւն մը իրեն սահմանեալ գումարէն աւելի ծախք բրած է, և գուցէ բաց գտնելով ձգեր գացեր է, առանց համար տալու, պարտաւելի կը նկատեմ այդպիսի վարչութիւնն, ո՛րն որ ալ եղած լինի։ Ի՞նչ ապահովութիւն ունինք թէ այժմեանն ալ 8000 ղրշ. քուէարկել տալէ յետոյ, 10,000 ղրշ. ծախք չպիտի ընէ, հակառակ մեր որոշման։

Բ. Ղազարոսեան էֆ.—Կը հակառակիմ Փափազեան էֆ.ի առաջին առաջարկին և 8000 ղրշ.ը ո՛չ թէ շատ, այլ քիչ իսկ կը գտնեմ եւ կը փափագիմ որ եթէ կարելի է մինչև 20,000 ղրշ.ի բարձրացուի «Գրական Պիտոյից» գլուխն, ինչպէս նաև աւելնան միւս բոլոր ծախքերը, ազգային արժանապատուութիւնը չի նուաստացնելու համար։ Իսկ երկրորդ կէտին համամիտ եմ եւ կը պահանջեմ որ Վարչութիւնք իրենց վազեւ գծեալ սահմանը չանցնին. ինչո՞ւ նախորդ Վարչութիւնը 3500 ղրշ.ին տեղ մինչև 5-6000 ղրշ. ծախք բրած է եւ Ժողովս չի քններ այդ հաշիւները։

Ատենապետ էֆ. գիտել տուաւ թէ այս վերջին կէտը օրակարգէն եւ այժմ վիճաբանուած խնդրէն դուրս է բոլորովին։

Կ. Սըվաճեան էֆ.—(Տեղեկաբեր) Փափազեան էֆէնտի կըսէ թէ Պիւտճէին ճշգիւ գործադրուած լինելու մասին քննութիւն չէ կատարուեր։ Արդէն, որչափ որ կը յիշեմ, Ազգ. Ժողովս շատ քիչ անգամ Ելմտացոյց քուէարկած է և Վարչութիւնք, քուէարկեալ գումարներէն կամ աւելի կամ նուազ ծախսած են։ Սակայն ձեր Համարակալութեան Դիւանը անուշադիր եղած չէ այս մասին եւ որոշ առաջարկ մը բերած է սապէս—«Պատկ. Ժողովդ գիտէ նաև թէ մեր Ելմտացոյցք այն ատեն միայն կունենան իրենց նշանակութիւնն, երբ Ժողովը պահանջող լինի նոցա անթերի գործադրութեան. Ուստի կ'առաջարկենք յանձնարարել Վարչութեան որ քուէարկեալ Ելմտացոյցը ճշգիւ եւ անթերի գործադրէ, եւ թէ Ժողովս պատասխանատու կը ճանչէ այն Վարչութիւններն որք նշանակեալ գումարներէն աւելի դրամ կը ծախսեն։ Նոյնպէս Ժողովս պէտք է պահանջէ որ Վարչութիւնք ժամանակին ձեզ ներկայեն Պատրիարքարանի տարեկան փակեալ հաշուեցոյցն, որպէս զի Ժողովս գիտնայ թէ որ՛քան ճշգութեամբ գործադրուած է իւր կողմէ քուէարկեալ Ելմտացոյցը»։—Կարծեմ թէ այս տողեր բաւական յստակ են և կը պատասխանեն նոյն իսկ Փափազեան էֆէնտիի դիտողութեանց։ Ինչո՞ւ համար Ազգ. Ժողովս մինչև ցարդ չէ քննած քուէարկեալ պիւտճէներու ճշգիւ գործադրուած լինելը կամ չլինելը. Թո՛ղ առաջարկուին այս տեսակ քննութիւնք և ես առաջինը պիտի լինիմ իմ քուէս տալու և մասնակցելու մինչև իսկ եթէ եղբայրս եղած լինի խնդրոյ առարկայ անձը, անաչառ պիտի վարուիմ։

Գ. Նորատունկեան էֆ. (Փոխ-Ատենապետ Քաղ. Ժողովոյ).—Սկզբունքի խնդիր մը կայ որ սխալ հիման վրայ դրուած կերևի, ինչպէս կը տեսնեմ Փափազեան էֆէնտիի դիտողութիւններէն։ Վարչութեան մը ծախքերն, ամեն ժամանակ և ամեն տեղ, երկու տեսակի կը բաժնուին «հաստատ ծախքեր» որոցմէ չեղելու համար Երեսփոխանութեան տնօրինութեան դիմել հարկաւոր է. և «պատահական կամ անհաստատ ծախքեր» որոց համար Ժողովն ի՛նչ գումարներ ալ որ սահմանէ, նոքա կրնան փոփոխիլ ի պահանջել հարկին։ Այդ կարգի ծախուց առջևէ նշանակեալ գումարները դրուած են միմիայն արդարացուցման մը համար։ Անհաստատ ծախքերն, որոց կարգն է յարաբերականն և այլք, վիճաբանութիւն չեն վերցներ. իսկ որոշեալ ծախուց մասին, օրինակի համար պաշտօնէից ամսաթոշակք ևայլն, իրաւունք ունիք ճշգութիւն պահանջելու։

(Յաւարտ այս բացատրութեանց, Փափազեան էֆ.ի առաջին առաջարկը կրկնող չ'ունենալով, «Գրական Պիտոյից», գլուխը քուէի դրուելով նոյնութեամբ (8000 ղրշ.) ընդունուեցաւ Ժողովէն։

Փափազեան էֆ. կրկնեց միևնոյն դիտողութիւններն յաջորդ երկու գլխոց համար, սակայն իւր զեղչման առաջարկ կրկնող չունենալով, «Թղթատար և հեռագիր» (10,000 ղրշ.) և «Տպագրութեան» (8000 ղրշ.) գլուխներն եւս ընդունուեցան նոյնութեամբ։

* *

«Ազգ. Ժողովոյ» գլխոյն անցած պահուն, Ատենապետ էֆ. յայտնեց թէ ինչպէս նախորդ նստի մէջ ալ դիտել տուած էր, տարեկան 13,000 ղրշ.ի գումարը չբաւեր անոր ծախուց, հետևաբար Մայր Դիւանը կ'առաջարկէ 25,000 ղրշ.ի բարձրացունել զայն։

Ղազարոսեան էֆ. ձայնակցեցաւ Ատենապետին, ըսելով թէ 25,000 ղրշ.ն իսկ քիչ է և եթէ հնար է 30,000 ղրշ.ի բարձրացնելու է այդ գլուխը, Ազգ. Ժողովոյ արժանապատուութիւնը տեղը պահելու համար։

Երեսփոխանք, քիչ բացառութեամբ կրկնելով Ազգ. Ժողովոյ ծախուց յաւելման առաջարկն, Ատենապետ էֆ. հարցուց թէ արդեօք Վարչութիւնը դիտողութիւն մը ունի՞ այս մասին, և Քաղ. Ժողովոյ Վսեմ. Դեր-Ատենապետին հարցման ի պատասխան յայտնեց թէ «Ազգ. Ժողովոյ Ծախք» ըսելով կ'ըմբռնուի Դիւանադպրին ամսականը Ժողովոյ Ատենագրութեանց տպագրութեան ծախքը, Դիւանի պիտոյք, ևլն։

Գ. Նորատունկեան էֆ.—Այս կէտը կ'ուզենք պարզել, որպէս զի մի գուցէ նշանակեալ գումարին մէջ ըմբռնուի նաև Ժողովատեղւոյ կահաւորման ծախքն. Ղալաթիոյ նորակառոյց շէնքին աւարտումէն յետոյ, Վարչութիւնն առատաւոր վարկ մը պիտի խնդրէ Ժողովասրահին կահաւորման համար։ Այս միոջ սովորական ծախուց համար 15,000 ղրշ. նշանակելնիս, խնայելու համար չէր, այլ հաշիւ բրած լինելով թէ Ազգ. Ժողովը տարին միջին հաշուով 15-20 նիստ կ'ընէ, որով իւրաքանչիւր նստի համար 800էն 1000 ղրշ. կը բաւէր, և թէ յառաջիկային մեծակակ ծախք մը կայ ընելու. սակայն քանի որ Ատենապետ էֆէնտին անբաւական կը նկատէ այս գումարը, Վարչութիւնը դիտողութիւն չունի այս մասին։

Ս. Փափազեան էֆ.— Պիւտճէի վիճաբանութեան սկիզբէն ի վեր, Քրիստոսատուր էֆէնտին արժանապատուութեան խնդիր մը կը յղեղէ. անցողակի դիտել կուտամ թէ այդքան թեթևութեամբ գործածելու չէ այդ բառը։

Գալով Ազգ. Ժողովոյ ծախուց, Վարչութեան բացատրութենէն կը տեսնեմ թէ հաշիւ բրած են որ տարին առ առաւելն 15 կամ 20 նիստ ընել պիտի տան մեզի (Ծիծաղ) հետևաբար պիւտճէն ալ այդպէս ձևեր են։ Բայց ես ամենէն աւելի այս յաւելման դէմ եմ. չափաւորութեան օրինակը մենք տանք որպէս զի քիչ մը յետոյ երբ կարգը գայ Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան ծախուց, որուն վրայ շատ խօսելիք ունիմ, կարենանք նոյն բանը պահանջել Վարչութենէն։

(Ուրիշ խօսք ուզող չլինելով, Մայր-Դիւանի յաւելման առաջարկն, որուն համակերպած էր նաև Վարչութիւնը, քուէի դրուեցաւ և ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ ընդդէմ 3 քուէից, զորս տուին Ս. Փափազեան, Տր. Յ. Շիշմանեան և Ա. Մուրատեան էֆէնտիք։

Հետևաբար որոշուեցաւ Ազգ. Ժողովոյ տարեկան ծախքը 15,000էն բարձրացունել 25,000 ղրուշի։

«Յարաբերութեան» (14,000 ղրշ.) «Նպաստ կարօտելոց» (4000 ղրշ.) գլուխներն ընդունուեցան նոյնութեամբ։

«Նպաստի ամսականք և հանգստեան թոշակք» գլուխը նկատողութեան առնուած պահուն, Փափազեան էֆ. յայտնեց թէ այդ նպաստակին յատկացեալ տարեկան 8,400 ղրուշէն Ազգ. Պատրիարքարանի նախորդ դիւանապետին տրուած հանգստեան թոշակն, 500 ղրշ. շատ քիչ է. և Վարչութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց, յիշեալ արժանաւոր և բազմամեայ պաշտօնէին նկատմամբ աւելի նպաստաւոր տնօրինութիւն մ'ընելու համար։

Յ. Նուրեան էֆ.— Փափազեան էֆէնտի այս առաջարկութեամբ մատը կը դնէ ամենակարևոր խնդրոյ մը վրայ որ ամենուս ուշադրութեան արժանի է։ Երբ ազգային պաշտօնեայք կը ծերանան և անկարող կը լինին այլ ևս աշխատելու, ամեն տեղ սովորութիւն և խղճի պարտականութիւն մ'է հանգստեան թոշակ յատկացունել անոնց։

Մեր մէջ ևս լիովին կատարելու համար այս պարտականութիւնը, պէտք կը տեսնեմ Հանգստեան Թոշակի յատուկ կանոնագրութեան մը որուն հետևէր Վարչութիւնը։ Եթէ խնդիրն այս ձևով ներկայանայ, կարծեմ թէ շատ արդիւնաւոր կը լինի։ Գալով Փափազեան էֆէնտիի յիշած պաշտօնէին, երբ առաջին անգամ պատիւ ունեցայ վարչական աթոռոյն վրայ բազմելու, այդ բազմամեայ դիւանապետը ներկայանալով ինձ յայտնեց թէ իւր հանգստեան թոշակները չէին վճարուեր. փութացի դիզուած պահանջքները վճարել տալ և այն օրէն կանոնաւորապէս կը վճարուի ամեն ամիս։

Տ. Մկրեան հայրը յիշեցուց թէ հանգստեան թոշակի կանոնագիր մը ծրագրուած է արդէն.—Ուստի Ժողովը խնդրեց որ Վարչութիւնն ի քննին առնու զայն եւ բերէ Ազգ. Ժողովին։

Ի վերջոյ, «Նպաստի ամսականք եւ հանգստեան թոշակք» գլխոյն յատկացեալ 8400 ղրշ.ի գումարը բարձրացուեցաւ 12, հազար ղրշ.ի, անոր բաշխման տնօրինութիւնը վարչութեան ձգուելով։

Առանց վիճաբանութեան, նոյնութեամբ ընդունուեցան հետևեալ գլուխները.

Նշանատուքի խաչ	3500	ղրշ.
Փայտ և ածուխ	3000	»
Հանդերձագին	3510	»
Ծախք մանունք	6000	»
Լրագրոց (օտար) բաժնեգրութիւնք	2500	»
Ծախք պատահականք	7000	»
Կարասի և նորոգութիւն	10000	»

Սոյն վերջին գլխոյն յատկացեալ ծախուց վրայ դիտողութիւն բրաւ Ս. Փափազեան էֆ., ըսելով որ եթէ Պատրիարքարանի նորոգութեան խնդիր կայ, այդ 10,000 ղրուշը խիստ փոքր գումար մ'է. իսկ եթէ մասնակի նորոգութեանց համար է, 5000 ղրուշն ալ բաւական է. եւ յարեց թէ քիչ ժամանակէն Ազգը պէտք պիտի ունենայ Պատրիարքարանի նոր շէնքի մը։

Ղազարոսեան էֆ. եւս խօսեցաւ այդ պէտքին վրայ, օրինակ բերելով նոյն իսկ Պոլսոյ մէջ կայս. կառավարութեան և զանազան ազգաց հանրային շէնքերու և պաշտօնատանց բազմանալն ու նորոգուիլն եւ յիշեցնելով թէ յիսուն եւ ինը տարուան հին շէնք մ'է Պատրիարքարանը։

Տեղեկաբեր Սըվաճեան էֆ. պատասխանեց թէ Համարակալութեան Դիւանն արդէն կանխած էր այս առաջարկը բերողներն, իւր տեղեկագրին մէջ մասնաւորապէս ծանրանալով Պատրիարքարանը ժամանակիս պահանջմանց համաձայն վերաշինելու պէտքին վրայ. հետևաբար նոյնը կը կրկնէր նաև յատենի Ժողովոյ և Երեսփոխանութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր այս մասին։

Սեդրակ Մէհրեան էֆ., իբր անդամ Քաղ. Ժողովոյ, պատասխանեց Փափազեան էֆ.ի թէ նորոգութեան ծախքը կարելի չէր զեղջել կիսով չափ, բստ որում այն կարգի պատահական և հարկեցուցիչ ծախքերէն է, որ մինչև իսկ ինքնին աւելցնելու հարկին մէջ կը դնէ երբեմն զՎարչութիւնն, երբ օրինակի համար բուռն անձրև կամ փոթորիկ կը վնասեն Պատրիարքարանի շէնքի մէկ մասին կամ որ և է անհրաժեշտ նորոգութեան մը պէտքը կը ծագի։

(Փափազեան էֆ.ի զեղչման առաջարկը երկու կրկնող միայն ունեցած լինելով, մերժուեցաւ 3ի դէմ միաձայնութեամբ.)

* *

Ապա, երբ կարգը եկաւ Ազգ. Հիւանդանոցի Նպաստի գլխոյն (որուն յատկացուած են նշանատուութեան հասոյթի կէսն և անդադրատան ամբողջ հասոյթը) Փափազեան էֆէնտի կրկնեց նախորդ նստի մէջ իւր բրած դիտողութիւնը թէ Հիւանդանոցի տրուած գումարը բաժին է և ո՛չ թէ նպաստ։

Կ. Սըվաճեան էֆ. պատասխանեց թէ Համարակալութեան Դիւանն իւր տեղեկագրոյն մէջ նպաստ բառը գործածած էր սա սա միտքով թէ, գուցէ Ազգ. Հիւանդանոցն օրին մէկը նիւթական այնքան բարգաւաճ վիճակի մը հասնի որ պէտք չունենայ Պատրիարքարանի այս նպաստին. Ապա թէ ո՛չ ոչ ոք մտքէն կ'անցունէ հակառակիլ Ազգ. Հիւանդանոցի տրուած նպաստին որուն ամենքնիս ալ պաշտպան ենք սրտով։

Բ. Ղազարոսեան էֆ. ձայնակցելով Փափազեան էֆ.ի, Յակոբոս և Մատթէոս Պատրիարքաց օրով այդ հասութից յատկացման վերաբերմամբ կատարուած բանակցութիւններն ու գործողութիւններն յիշեց և բացատրեց թէ Հիւանդանոցի իրաւունքն է իբր բաժին ստանալ այդ գումարն և ոչ իբր նպաստ։

Յ. Նուրեան էֆ., ի դիմաց Վարչութեան, չընդունեց Փափազեան և Ղազարոսեան էֆ.ներու դիտողութիւնները և հաստատեց Համարակալութեան Դիւանի Տեղեկաբեր էֆ.ի բացատրութիւնը։

(Այս խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւնը բաւական երկարելով, Ատենապետ էֆ. յայտնեց թէ ըստ որում Ելմտացոյցէն բոլորովին անջատ խնդիր մ'է այս, և վիճաբանութեան առարկայն է ոչ թէ Հիւանդանոցին յատկացեալ գումարն, այլ յատկացման ձևին համար գործածելի բառը, այս տեսական խնդիր կրնայ ուրիշ ատեն նկատողութեան առնուիլ. Ժողովոյ փակման համար որոշեալ ժամն արդէն անցած լինելով, Ելմտացոյցի ծախուց մասին մնացեալ գլխոց քուէարկութիւնը թողուեցաւ յաջորդ նստին։)

ՆԱԽԱՔՆՆԻՉ ԴԻՒԱՆՔ

Յաւարտ նստին, Ատենապետ էֆ. Ժողովին հաղորդեց Նախաքննիչ Դիւանաց ատենապետներու ցանկն.

Ձեռնհասութեան դիւան.—Ատենապետ Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ.
Դաստիարակութեան դիւան.—Ատենապետ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան.
Կալուածոց դիւան.—Ատենապետ Յարութիւն էֆ. Նորատունկեան.
Համարակալութեան դիւան.—Ատենապետ Յովհաննէս էֆ. Թորոսեան.
Յարաբերութեան դիւան.—Ատենապետ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան.
Իրաւաբանութեան դիւան.—Ատենապետ Տ. Յովհ. քհնյ. Մկրեան.
Նախաձեռնութեան դիւան.—Ատենապետ Յովհաննէս էֆ. Նուրեան.
Խմբագրութեան դիւան.—Ատենապետ Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան.

Ատեանը փակուեցաւ ի ժամ 6 ½։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ՀԱՆՐԱԳԻՐԸ

Երէկ առաւօտ Խասգիւղի ազգային պատգամաւորութիւն մը, առաջնորդեալ Թաղին քարոզիչ Գրիգորիս եպիսկոպոսէ, ներկայացաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և մատոյց հանրագիր մը ստորագրեալ Խասգիւղի ազգայիններէ։ Պատգամաւորք յայտարարեցին որ թէև Վարչութեան պատժական վճիռները Խասգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ նախկին Ատենապետին, Ատենադպրին և Գանձապետին նկատմամբ, ամենայն արդարութեամբ ու անաչառութեամբ տրուած են, սակայն նկատելով այդ պաշտօնէից երկար ատենէ ի վեր Խասգիւղի եկեղեցւոյն մատուցած ծառայութիւնները, կը խնդրեն խոնարհաբար որ, եթէ հնար է, Ազգ. Վարչութիւնը, բաւական համարելով տրուած վճիռն, այլ ևս ներէ նոցա։

Ս. Պատրիարքն յայտարարեց թէ արդարև ծանր յանցանք մ'էր Խասգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ բրածն և կրնայ աւելի ծանր հետևութիւններ ունենալ ու գէշ օրինակ մը հանդիսանալ այլոց։ Ազգային Եկեղեցւոյ իրաւանց պաշտպանութիւնն էական խնդիր մ'է ամէն Հայու համար, այդ մասին պէտք է խստապահանջ լինել. Եթէ Պատրիարքարանը թոյլ ու տկար երեւի, ազգային իրաւունքներն ու Սահմանադրութիւնն իսկ կը քայքայուին։

Քաղ. Ժողովոյ դեր-Ատենապետ Վսեմ. Նորատունկեան էֆէնտի, որ այդ միջոցին կը գտնուէր Ս. Պատրիարքին քով, յայտարարեց պատգամաւորութեան թէ՝ Վարչութեան վճռած պատիժները շատ թեթեւ են բաղդատմամբ գործոյն բնութեան, և թէ Վարչութիւնն ի նկատի առնելով անոնց անցեալ ծառայութիւններն՝ համեմատաբար աւելի թեթեւ պատիժ մը սահմանած է։ Ի վերջոյ Ս. Պատրիարք Հայրը խոստացաւ աղերսագիրը Վարչութեան նկատառման ենթարկել ապագային համար։

Գոհութեան արժանի է տեսնել որ ժողովուրդն այսպիսի պարագաներու մէջ ամենայն լրջութեամբ կը խորհի իրաց վիճակին վրայ և որքան ալ համակիր լինի դատապարտելոց անձերուն, այնու հանդերձ կ'ըմբռնէ թէ ազգային նուիրական պարտաւորութիւն մ'է անմռունչ հպատակիլ ազգային բարձրագոյն իշխանութեան վճիռներուն։

Եւ որպէսզի Թաղին ազգային գործերն իրենց կանոնաւոր ընթացքէն ետ չմնան, կ'իմանանք թէ ընդհուպ առժամանակեայ կամ վերջնական Թաղական Խորհուրդ մը պիտի ընտրուի ըստ հրահանգի Ս. Պատրիարք Հօր։

ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ

Կ'իմանանք թէ Քաղ. Ժողովը իւր երէկի նստին մէջ յատկապէս զբաղած է Սովելոց Յանձնաժողովոյ համարատուութեան և արհեստանոցի խնդրով։

Ժողովը լսած է իւր Ատենապետ Վսեմ. Նուբեան էֆէնտիի ուսումնասիրած տեսութիւններն ի մասին Արհեստանոցի մը կազմակերպութեան և այսպիսի հաստատութեան մը ազգին ընծայելիք օգուտներուն։ Յետ երկար խորհրդակցութեանց ժողովը միաձայնութեամբ ընդունած է այս առաջարկն և որոշած է ներկայացնել զայն Ազգ. Ժողովոյ։

ԲԵՐԱՅԻ ԱԶԳ. ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս յայտնի է, Բերայի Թաղ. Խորհուրդը կը բաղկանայ չորս ճիւղերէ որք են 1°. երեք եկեղեցեաց, 2°. կալուածոց, 3°. երեք վարժարանաց և 4°. գերեզմանատան։ Այս չորս ճիւղերուն տարեկան ամբողջ համարատուութիւնը Վարչութեան ներկայացուած լինելով Տնտեսական Խորհուրդն ու Ելմտական Տեսչութիւնը զայն մանրամասնօրէն քննած եւ գոհունակութեան տեղեկագիր մը մատուցած էին Վարչութեան։ Վարչութիւնն ընդունելով սոյն եզրակացութիւնը, վաւերացուցած է Թաղ. Խորհրդոյ գործառնութիւնները։

Մեր ստացած վերջին տեղեկութեանց համեմատ, Ազգային Կեդրոնական վարժարանին աշակերտելու համար մինչեւ օգոստոս 30 արձանագրուած ուսանողաց թիւն հասած է 106ի, որոցմէ 89 անձինք ներկայացած են քննութեան և լոկ 60 արժանացած են ընդունելութեան։ Ցաւ է թէ գաւառներէ ճամբայ ելած ուսանողաց համար արձանագրութեան տօմարը բաց պիտի մնայ մի ամսոյ չափ, և խնամակալութիւնն որոշած է սեպտեմբեր 26ին կատարել այդպիսեաց քննութիւնը։ Սեպտեմբեր 1ի բացումէն յետոյ, սեպտեմբեր 9էն ի վեր 54 ուսանողներ կանոնաւորապէս կը յաճախեն վարժարանն, ուր դասախօսութիւնք անխափան տեղի կունենան ըստ ժամանակացուցին։ Խնամակալութիւնը ամեն միջոցներ ձեռք առած է աշակերտաց երթեւեկի բարոյական անպատեհութեանցն համար, և գոհութեամբ կը տեղեկանանք թէ արդէն այս մասին առաջին որոշում մը տրուեր է և կը գործադրուի ամենայն խստութեամբ։ Ընդունուած աշակերտաց ծանուցուեր է նախապէս թէ պարտաւոր են իրենց ճաշը միատեղ բերել, զի արգիլուած է վարժարանէն դուրս ելնել արձակման ժամէն յառաջ։ Ուստի սեպտեմբեր 1էն ի վեր ոչ մի ուսանող կրցած է վարժարանէն դուրս ելնել երբեք ոչ ճաշի և ոչ այլ պատճառաւ, և խնամակալութիւնն որոշած է անխախտ պահել այս կանոն։

Մոսկվայից մեզ գրում են, որ գեներալ-մայոր, հայազգի իշխան Ալեքսանդր Երկայնաբազուկ-Արղութեան, մի քանի օր առաջ Պետերբուրգից ժամանելով Մոսկվա, յանկարծակի վախճանվեցաւ այդտեղ, կարճատեւ հիւանդութիւնից յետոյ։ Հանգուցեալի դիտաւորութիւնն էր ճանապարհորդել դէպի Կովկասեան հանքային ջրերը բժշկվելու համար, բայց անակնկալ մահը խափանեց նրա այդ դիտաւորութիւնը։ Օգոստոսի 25ին կատարվեցաւ հանգուցեալի թաղման հանդէսը, որին ներկայ էին թէ նրա մօտ ազգականներն ու բարեկամները, թէ Մոսկվայի հայ հասարակութեան ականաւոր անձինք եւ թէ բազմաթիւ ժողովրդականք։

Այս օրերս հասել է Թիֆլիս Լոնդոնի պարսից դեսպան, հայազգի Մելքում-Խանը, որ այստեղից ուղեւորում է Պարսկաստան։ (Մշակ)

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը վաղիւ հրաւիրեալ է հանդիսաւոր Ս. պատարագ մատուցանել Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ, որուն տօնախմբութիւնն է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՏԻՄՊԸՐԿԻ ԴՈՒՔՍՆ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիյէ մզկիթին մէջ և այս առթիւ զինուորական մեծ մարզանքներ տեղի ունեցան ի պատիւ Էտիմպըրկի դուքսին և Ճորճ իշխանին։

Վեհ. Սուլթանը ժամ 7ին քառորդ մնացած կայս. պալատէն ելաւ բաց կառքի մը մէջ բազմած, իւր դէմն ունենալով արքունեաց հրամանատար Ղազի Օսման փաշան ու թիկնապահ Նամըք փաշան, և Համիտիյէի մզկիթը գնաց։ Ելտըզի մեծ պողոտային երկու կողմը սովորականէն աւելի զօրքեր և ժողովրդեան յոգնախուռն բազմութիւն կեցած էին, որք ի տես Ն. Կ. Վեհափառութեան «Փատիշահըմ չօք եաշա» աղաղակելով օդը թնդացուցին։

Մզկիթին քով, այսինքն Ելտըզի պալատան կից բարձրաւանդակին վրայ մասնաւորապէս շքեղ վրան մը կառուցուած էր ուր կը գտնուէին Էտիմպըրկի դուքսն և Ճորճ իշխանը պաշտօնական համազգեստիւք, և հանդէսը կը դիտէին։ Նոյնին Բարձրութեանց հետ կը գտնուէին նաեւ անգլիական դեսպան Սըր Էտ. Թօրնթըն, դեսպանատան պաշտօնեայք, նոցա տիկնայք և կայս. պալատան մէկ քանի բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ, ժամ եօթնուկէսին Վեհ. Սուլթանը մի և նոյն հանդիսիւ Ելտըզի պալատը վերադարձաւ։ Ժամը 8ին քառորդ մնացած սկսան զինուորական մեծ մարզանքները։ Վեհ. Սուլթանն այս հանդէսը դիտեց կայս. պալատէն, իսկ Բարձր. հիւրերն իրենց համար յատկապէս կառուցեալ վրանէն։

Նախ և առաջ կայս. պալատան նուագածուք հնչեցուցին Համիտիէ քայլերգն, և ապա Անգլիացւոց ազգային երգը, մարզանաց սկսած ատեն։

Մարզանքները տեղի ունեցան հետեւեալ կարգով։

Նախ անցան տասն վաշտ հետեւակ զօրքեր, յետոյ թնդանօթաձիգ զօրքերն, որոց կը հետեւէին Էրթօղրուլ հեծելագունդն և կայս. անձնապահ հեծելազօրաց երկրորդ և չորրորդ գունդերն, ամենայն կանոնաւորութեամբ, իւրաքանչիւրն ի գլուխ ունենալով զինուորական նուագածուաց խումբեր։ Բոլոր այս զինուորք մզկիթին ետեւէն դառնալով Ելտըզի պալատան դէմ գտնուած հասարակաց պարտէզներուն մօտ կեցան իրենց յատուկ տեղերն։

Այս մարզանքներ յոյժ կատարելութեամբ տեղի ունեցան և Դուքսն ու Իշխանն իրենց գոհունակութիւնն յայտնեցին օսմանեան զինուորաց կանոնաւոր շարժման համար։ Մարզանքները տեւեցին 35 վայրկենի չափ և այն միջոցին կայս. պալատան նուագածուաց խումբն անընդհատ նուագեց։

Այս հանդէսին ներկայ գտնուեցան Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտին, սպարապետ Բարձր. Ալի Սաիպ փաշա, ծովային նախարար Հասան փաշա, կեդրոնական հրամանատար փաշան և այլ Միւշիրներ, Ֆերիգներ, ինչպէս նաեւ ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյ։

Վեհ. Սուլթանին կողմէ, նախ սենեկապետ Բաղիպ պէյ, յետոյ Բարձր. Սպարապետն և Ծովային նախարարն և քիչ մը վերջը Ղազի Օսման փաշա Էտիմպըրկի դուքսին և Ճորճ իշխանին քով երթալով յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեցին զնոսա, ինչպէս նաեւ անգլիական դեսպանը։

* * *

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏՆ

Երէկ գիշեր կայս. պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Դուքսին և Իշխանին։

Վեհ. Սուլթանն երէկ իրիկուն ժամը 12ին արքունեաց մեծ սրահն երթալով դուքսն և իշխանը հացկերոյթի հրաւիրեց։ Նոյնին Բարձրութիւնք Շալէ քէօշկէն կառքեր նստելով կայս. պալատ եկան, և Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցան։

Ժամը 1ին սկսաւ հացկերոյթն, որուն ներկայ էին կայսերազն Բարձր. Իշխանք Մէհմէտ Սէլիմ, Շէվքէթ և Թէվֆիք էֆէնտիներն, Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշա, անգլիական և ռուսական դեսպանք Սըր Էտ. Թօրնթըն և Պ. Նէլիտօֆ, արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա, Ներքին գործոց նախարար Միւնիր փաշա, Դատական նախարար Ճէվտէթ փաշա, Ծովային նախարար Հասան փաշա, Էվգաֆի նախարար Մուսթաֆա փաշա, Առեւտրական նախարար Հագգը փաշա, արքունեաց հրամանատար Ղազի Օսման փաշա, կայս. պալատան առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշա, Միւշիր Տէրվիշ փաշա, Միւշիր Ֆուատ փաշա, արարողապետ Միւնիր փաշա, Մավրոյէնի փաշա, Միւզիւրիւս փաշա, առաջին սենեկապետ Օսման պէյ, գաղթականաց յանձնաժողովոյ նախագահ Րիզա պէյ, երկրորդ սենեկապետ Ալի պէյ, առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա, պալատական ուրիշ բարձրաստիճան անձինք, անգլիական դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք և Օսմանեան Պանքայի տնօրէն Պ. Ֆոսթէր։

Հացկերոյթի ատեն թէ՛ իշխանք և թէ՛ Սըր Ա. Սանտիսըն Վեհ. Սուլթանին մասնաւոր մեծարանաց արժանացան։ Հացկերոյթէ յետոյ Էտիմպըրկի դուքսն և Ճորճ իշխանն, իրենց հետ ունենալով Ահմէտ փաշա, կայս. պալատան երկրորդ տնօրէն Ահմէտ պէյ և գնդապետ Հագգը պէյ, Շալէի քէօշկը վերադարձան, ուսկից ժամ 3ին Տօլմա Պաղչէի պալատն իջան և անտի շոգենաւակներով Թարապիա անգլիական դեսպանատունը գնացին՝ ի պատիւ իրենց տրուած ցայգահանդիսին ներկայ գտնուելու։

* * *

ՑԱՅԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ժամը 4ն էր, երբ Դուքսը Թարապիայ դեսպանատունն հասաւ և ընդունուեցաւ Տիկին Թօրնթընէ։ Ներկայից մէջ կը նշմարուէին բոլոր դեսպանք և դեսպանուհիք, Միւզիւրիւս փաշա, Պետական խորհրդոյ նախագահ Մահմուտ փաշա, Ահմէտ փաշա, Թրնկըր Եավէր փաշա, Նուբեան էֆէնտի, Գլաք պէյ, Ազարեան էֆ. Ընդհ. դատախազ Քօսթաքի էֆէնտի, Տատեան Տիրան պէյ և այլ պետական անձինք։ Նախարարք ներկայ չէին։ Դեսպանն ու դեսպանուհին բոլոր հրաւիրեալները մեծարեցին յոյժ սիրալիր կերպիւ։ Պար տեղի չունեցաւ։

* * *

Ցայգահանդիսին ներկայ գտնուող անձ մը հաղորդեց մեզ դէպք մը որ մեծ դժգոհութիւն պատճառեր է բոլոր ներկայից։ Ասորւոց կաթողիկոսական փոխանորդ Յարութիւն վարդապետ երէկ գիշեր դեսպանատուն գտնուելով հանդիսին սկիզբէն մինչեւ վերջը թէ Էտիմպըրկի Դուքսն և թէ դեսպանն ու դեսպանուհին ձանձրացուցեր է իւր անընդհատ թախանձանքներով։ Յարութիւն վարդապետ այս կերպով Անգլիոյ Թագուհւոյն հոգածութիւնը կը հայցէ եղեր իւր հասարակութեան վրայ։ Թէեւ ուզեր է Ասորւոց կաթողիկոսի պատկերն ու միանգամայն գիր մը մատուցանել, սակայն Դուքսը քաղաքավարութեամբ մերժեր է։

Ասորւոց կաթողիկոսական փոխանորդը դարձեալ չյուսահատելով հանդիսին մինչեւ վերջը չէ բաժնուեր Դուքսը շրջապատողներէն և հրաւիրելոց ամենէն վերջը մեկներ է դեսպանատունէն։

Աւասիկ նորանոր մանրամասնութիւններ Էտիմպըրկի Դուքսին և Ճորճ Իշխանին Վեհ. Սուլթանին ներկայացման հանդիսին վրայ։

Երբ Էտիմպըրկի Դուքսն եւ Ճորճ Իշխանը կայսերական պալատան մեծ սրահը մտան, Վեհ. Սուլթանն ընդունեց զայնս ոտքի վրայ։ Արարողապետ Միւնիր փաշա ներկայ էր իբր թարգման։ Իւր սովորական շնորհալի ազնուութեամբ, Ն. Վեհափառութիւնը բարի գալուստ մաղթեց Իւր բարձր հիւրերուն եւ առաջնորդեց զայնս դէպի սրահն ուր տեղի պիտի ունենար ունկնդրութիւնը։

Յաւարտ պաշտօնական ընդունելութեան, Էտիմպըրկի Դուքսն իւր բոլոր հետեւորդները ներկայեց Վեհ. Սուլթանին, որ անոնց իւրաքանչիւրին ձեռքը սեղմեց և քանի մը սիրալիր բառերով արտայայտեց հաճոյքն զոր ունեցած էր նախորդ օրն անոնց տալով այն պատուանշաններն զորս այս պահուս կը կրէին։

Վեհ. Սուլթանն այն ատեն Էտիմպըրկի Դուքսը ներկայեց ներկայ Նախարարաց և Միւշիրներուն, այսինքն Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշայի, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշայի, արքունեաց մեծ Միւշիր Ղազի Օսման փաշայի, Վեհ. Սուլթանի առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշայի, Վեհ. Սուլթանի առաջին քարտուղար Սիւրէյա փաշայի, Տէրվիշ փաշայի, Տըրբէյաք փաշայի, բժշկապետ Մավրոյէնի փաշայի և առաջին սենեկապետ Օսման պէյի։

Էտիմպըրկի Դուքսն իւր կուրծքին վրայ կը կրէր Օսմանիէի ականակուռ պատուանշանն, իսկ Ճորճ Իշխանն՝ Օսմանիէի մեծ գօտին։

Հանդիսաւոր ընդունելութենէն յետոյ, ներկայք ուրիշ քաշուեցան և Վեհ. Սուլթանն Էտիմպըրկի Դուքսին հետ երեք քառորդ ժամու չափ մասնաւոր տեսակցութիւն մ'ունեցաւ, որուն ներկայ էին անգլիական դեսպան Սըր Էտ. Թօրնթըն, Արարողապետ Միւնիր փաշա՝ իբր Թարգման, և Սըր Ա. Սանտիսըն։ Այս առանձին ունկնդրութեան մէջ, Ն. Վեհափառութիւն մեծ մտերմութեամբ վարուեցաւ։ Էտիմպըրկի Դուքսն ոչ միայն հրապուրուեցաւ այլ եւ զգածուեցաւ այն փափկանուրբ ազնուութենէն որով ընդունեց զինքն Վեհ. Սուլթանն։ Ունկնդրութենէն յետոյ, Ն. Վեհափառութիւնն յայտնեց մեծ հաճոյքն և գոհունակութիւնը զոր ըզգացած էր այս տեսակցութենէն։

Առանձին ունկնդրութեան միջոցին, Ճորճ Իշխանն յարակից սենեկին մէջ կը գտնուէր Նախարարաց հետ։

Յաւարտ մասնաւոր ունկնդրութեան, Վեհ. Սուլթանը Դուքսին ընկերացաւ մինչեւ պալատան դուռն և հրաժեշտ առաւ սիրալիր ողջոյնիւ։

* * *

Նախընթաց գիշեր, Էտիմպըրկի դուքսն ու իշխանը մասնակցեցան հանդիսաւոր մեծ հացկերոյթին, զոր ի պատիւ իրենց կուտար Սըր Է. Թօրնթըն, Թէրապիայի անգլիական դեսպանատան մէջ։ Գրեթէ բոլոր նախարարք եւ դեսպանք ներկայ էին։ Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Տատեան էֆէնտի, որ մասնաւորապէս հրաւիրուած էր, իւր Տիկնոջ հիւանդութեան պատճառաւ չէր կրցած պատասխանել Սըր Է. Թօրնթընի հրաւէրին եւ ներողութիւն խնդրած էր Ն. Վսեմութենէն։

Հացկերոյթէն յետոյ, Էտիմպըրկի Դուքսն և Ճորճ Իշխանն, համազգեստիւք, ընդունեցին դեսպանական մարմինն։ Ապա երիտասարդք պարեցին, և Ճորճ Իշխանը մեծ մաս մ'ունեցաւ պարուց մէջ։

* * *

Նախընթաց իրիկուն, Էտիմպըրկի Դուքսն ընդունեց Շալէ Քէօշկին մէջ [illegible] Թղթակից Պ. Ճորճ Կուարրաչինո և բաւական երկար ատեն խօսեցաւ նորա հետ։ Նմանապէս նոյն իրիկուն, Թէրապիայի անգլիական դեսպանատան մէջ, Դուքսն ընդունեց հանգուցեալ ծովակալ Հոպարդ փաշայի այրին սիրալիր կերպիւ և ջերմ բանիւք յայտնեց համակրութիւնն զոր կը տածէր հանգուցեալ ծովակալին նկատմամբ և անոր մահուամբ զգացած վիշտն։

* * *

Վեհ. Սուլթանն իբր իւր հիւրերը նկատելով [illegible] զրօսանաւուն սպայներն և նաւաստիներն, ամեն օր անոնց ղրկել կուտայ ընտիր կերակուրներ պտուղներ և շաքարեղէններ։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ըստ մեր մասնաւոր տեղեկութեանց, բոլորովին անհիմն էին Պոլրէչի և այլ լրագրաց մէջ հրատարակեալ այն հեռագիրք որք կը ծանուցանէին թէ Անգլիոյ Թագուհին ծածկագիր հեռագրեր ուղղած է Էտիմպըրկի Դուքսին յԻզմիր և ի Կ. Պոլիս։ Յայտնի է արդէն, թէ Մեծն Բրիտանիոյ սահմանադրական կարգ ու կանոնք չեններեր որ Թագուհին ինք ուղղակի քաղաքական խնդրոց միջամտէ, քանի որ ունի իւր նախարարութիւնը. վերոյիշեալ հրատարակութիւնք բղխած լինել կը թուին այնպիսի աղբիւրներէ որք կ'ուզեն նըպաստել այս կամ այն տէրութեան շահուց։

Կ'իմանանք նմանապէս թէ Էտիմպըրկի Դուքսին Վեհ. Սուլթանին հետ ունեցած հանդիսաւոր և մասնաւոր տեսակցութեանց միջոցին բնաւ քաղաքական խնդրոց վերաբերեալ խօսք մը չէ անցած. տեսակցութիւնք յոյժ մտերմական եղած են ամեն անգամ և Դուքսն ու Իշխանը չեն դադրած գոհունակութիւն ու շնորհակալիք յայտնելէ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին մէջ իրենց գտած փառաւոր և սիրալիր հիւրընկալութեան համար, մանաւանդ այն մասնաւոր հոգածութեան համար զոր Վեհ. Սուլթանը ցոյց կուտայ իրենց նկատմամբ։

Թէեւ ի սկզբան ծանուցուած էր որ Նոյին Բարձրութիւնք այսօր պիտի մեկնէին Կ. Պոլսէ, սակայն Վեհ. Սուլթանը փափագ յայտնած լինելով քանի մ'օր եւս պահել զանոնք, կը կարծենք գիտնալ թէ Դուքսն ու Իշխանը յետաձգած են իրենց ուղեւորութիւնը։

Ինչպէս կը յիշուի, տրուած որոշման մը համաձայն, ամեն ոք պիտի կրնայ բաց ի պատժական դատարաններէն միւս բոլոր Հուգուգի դատարանաց մէջ փաստաբանութիւն ընել առանց վկայագրի։ Արդ, [illegible] կ'իմանայ թէ Նախարարաց Խորհուրդն ևս հաստատած լինելով զայս որոշում, հաղորդեր առ որ անկ է ի գործադրութիւն։

Իտալական կառավարութիւնը Ս. [illegible] պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրեց Զէթինէի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Ալի Իհսան պէյի։ Կայս. իրատէ մը կ'արտօնէ նոյն պատուանշանի գործածութիւնը։

Վիէննայի [illegible] լրագիրը կը տեղեկանայ թէ Լոնտոնի Թագաւորական Խորհուրդը մտադիր է, Պուլկարիոյ նախորդ Իշխանին Լոնտոն գնացած միջոցին, Ն. Բարձրութեան շնորհել անգլիական մայրաքաղաքին «Պատուակալ քաղաքացի» լինելու տիտղոսն, ի վարձատրութիւն իւր քաջասրտութեան սերպօ-պուլկար պատերազմին մէջ։

Բերայէն Մաքրի-գիւղ շինուելիք երկաթուղւոյն պայմանագիրն եւ յատակագիծն աւարտած եւ նախընթաց օր Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն ղրկուած են Պատերազմական նախարարութեան, որպէսզի ամբողջն զօրաց սպայակոյտն, որ արդէն իւր հաւանութիւնը տուած է այս ծրագրոյն ռազմագիտական տեսակէտով, հարկ եղած կնիքը դնէ վերոյիշեալ թուղթերուն վրայ։ Երբ այդ ձեւակերպութիւնք աւարտին, այդ պաշտօնագիրք Բ. Դրան հաւանութեան պիտի ենթարկին։

ԱԼԱՇԿԵՐՏԻ ԱՎՐԱՄ ԸՆԿ. ԴԱՏԸ

Ինչպէս նախընթաց օր ծանուցինք համառօտիւ, Առեւտրական Վերաքննիչ ատեանը չորեքշաբթի օր զբաղեցաւ Ալաշկերտի Ավրամ ընկերութեան կողմէ ծարրաքարի (անթիմուան) հանքի մը խնդրոյն առթիւ, Առեւտրական առաջին Դատարանի Նախագահին և անդամոց դէմ բացուած դատով։

Աւասիկ այդ դատին մանրամասնութիւնք։

Նիստն սկսաւ նախորդ նստի ատենագրութեանց ընթերցմամբ հակառակ առաջին դատարանի փաստաբան Թէվֆիք պէյի ընդդիմութեան։

Առաջին դատարանի անդամներէն Ստեփան էֆէնտի, որ ինչպէս յայտնի է ընթերցողաց, ի դիմաց իւր անդամակցաց կը ներկայանայ դատարանին, խօսք առնելով յայտարարեց թէ ներկայ դատին պաշտպանութեան ձեռնարկելէ առաջ հարկ էր դատաւորաց դէմ եղած գանգատի մը էութիւնը բացատրել և այս նպատակաւ իւր տեսութիւնները պարզեց որոց ամփոփումն է հետեւեալը։

«Դատաւորք ստիպեալ են համաձայն օրինաց իրենց կարծիքն տալ որոշեալ խնդրոյ մը մասին և իրենց այս կարծեաց դէմ դատաւորք չեն կրնար ըստ օրինի առարկայ լինել ո և է գանգատանաց. միայն թէ դժգոհք կրնան դիմել օրինական միջոցներու ինչպէս են վերաքննութիւն, վճռաբեկ ևն։ Եւ յիրաւի եթէ դատաւորք իրենց տուած կարծեաց համար պարտաւոր լինէին հաշիւ տալ ո և է գերագոյն դատարանի առջեւ, այն ատեն ոչ ոք պիտի կարենար իբր դատաւոր իւր պարտքը կատարել և դատաւորական իշխանութիւնն ալ ինքնին պիտի անհետանար։

«Արդէն քաղաքային դատավարական օրինաց 253րդ յօդուածն ալ բացորոշապէս ցոյց կուտայ թէ դատաւորաց դէմ լինելիք գանգատ մը կրնայ մի միայն անոնց գործոց և ընթացից վրայ հիմնեալ լինել և ոչ թէ անոնց որոշման, որոյ համար ինչպէս ըսուեցաւ օրինական միջոցներ կան։

«Կարծեաց կարգէն է նաեւ օրինաց բացատրութեան խնդիրն որ նոյնպէս չկրնար պատճառ լինել գանգատի ([illegible])։»

Ստեփան էֆէնտի օրինական այս բացատրութիւնները տալէ յետոյ կ'սկսի պատասխանել հակառակորդ կողմին այն առարկութեանց որք խնդրոյն հիման կը վերաբերէին։ Սոյն նստին վիճաբանութիւններէն միայն սա գլխաւոր պարագայն հարկ կը համարի ծանօթացնել ընթերցողաց թէ, հակառակ կողման առարկութիւններէն մին եւս պայմանագրոյ մը դատարանի ներկայացուած բայց այս վերջնոյն կողմէ գանգատողաց ցոյց չտրուած լինելն է որոյ մասին Ստեփան էֆէնտի հետեւեալ բացատրութիւնները տուած է,

«Ինք չկարծեր որ հակառակ կողմը իւր յայտարարութեամբ ըսել ուզէ թէ դատարանը խնդրոյ առարկայ եղող պայմանագիրը դիտմամբ ծածուկ պահած լինի Խիւտավէրտի էֆէնտիէ (գանգատող կողմը)։ Դատաւորաց պարտականութիւնն է ներկայացուած մուրհակները ցոյց տալ զայնս ստորագրողին՝ ստուգելու համար ստորագրութեան վաւերականութիւնը և յիշեալ պայմանագրին ստորագրեալ լինելով մի միայն Լորանտոյէ և ոչ Խիւտավէրտի էֆէնտիէ, այս վերջինը շահ մը չունէր զայն տեսնելու և դատարանն ալ զայն Խիւտավէրտի էֆէնտիին ցոյց չտալով զըրկանք մ'ըրած չլինիր անոր։ Այս պատասխանն Ստեփան էֆէնտի ստիպեալ կը կարծէ տալ միայն եթէ հակառակ կողմը ուզէ վկայիւք հաստատել թէ, յիշեալ պայմանագիրն իրեն ցոյց տրուած չէ դատարանի կողմէ։»

Վսեմ Նախագահին հարցման վրայ թէ յիշեալ պայմանագիրն և ուրիշ երեք մուրհակներ Խիւտավէրտի էֆէնտիի ստորագրութիւնը կը կրե՞ն և թէ անոնք ցոյց տրուա՞ծ են դատարանի կողմէն Խիւտավէրտի էֆէնտիի, Ստեփան էֆէնտի կը պատասխանէ թէ ամեն նախագահ դատարանը կառավարելու իրեն յատուկ եղանակ մ'ունի։ Հակառակորդ կողմը փոխանակ յիշեալ մուրհակին իրենց ցոյց տրուած չլինելը մոռացութեան մը վերագրելու, դիտմամբ կը վերընծայէ, բայց իմ ընկերակիցքս և ես, Լորանտոյի կողմնակցութիւն և Խիւտավէրտիի թշնամութիւն չենք ըրած, հակառակը թող ապացուցանէ Աւետիս էֆ. (Խիւտավէրտի էֆ.ի փաստաբանը)։

Ասկից զատ հակառակորդք կը համարձակին յայտարարել թէ մեք վերոյիշեալ չորս մուրհակաց թուականները փոխած եմք։ Ասի սխալ է. արդէն թուականի սըխալներ նոյն իսկ հակառա՛կորդ կողման ներկայացուցած [illegible]ներու մէջ իսկ կը գտնուին և արձանագրող պաշտօնեայն եթէ թուականի սխալներ գործած է, ատոնք նոյն իսկ հակառակորդաց [illegible]ներէն բըղխած են։

Այս առթիւ Ստեփան էֆէնտի ուրիշ թուականի մ'ալ սխալին վրայ դատարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ, սխալ մը որ կը գտնուի նոյնպէս հակառակորդաց ներկայացուցած [illegible]ին մէջ։

Վերջապէս Ստեփան էֆէնտի կը բողոքէ առաջին դատարանի նախագահին և անդամոց անձին նկատմամբ մի քանի անպատշաճ բառերու և պարբերութեանց դէմ, որք կը գտնուին Խիւտավէրտի էֆէնտիի [illegible]ին մէջ։ Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի Սաբունճեան (Նախագահ Առեւտ. Վերաք. դատ.) կը յայտարարէ թէ, այդ խնդիրն ընդհ. դատախազին անկ է յաւել, և կը հարցնէ Ստեփան էֆէնտիին և իւր փաստաբանին թէ ուրիշ ըսելիք մ'ունի՞ն, փաստաբանը կը յայտարարէ թէ կատարելապէս կ'իւրացնէ Ստեփան էֆ.ի առարկութիւնները։ Հուսկ ուրեմն խօսք կ'առնու Աւետիս էֆ. Փօլօլեան եւ կը ջանայ հաստատել թէ իւր փոխանորդուին գանգատի իրաւունքը կայ ու կը կենայ, քանի որ վերաքննութիւն և վճռաբեկ խառն դատերու համար գործածելի միջոցներ չեն, եւ եթէ [illegible] Իպտիտէի Մահքէմէի իրաւունքը բաց է իրենց համար, սակայն Ա. դատարանի անդամոց կողմնակալութիւնն ճշմարիտ արգելք մ'է օրինական այդ եղանակին ընտրութեան։—Աւետիս էֆ. կը յաւելու, թէ Ստեփան էֆ. կը սխալի եթէ կը կարծէ թէ դատաւորք ազատ են իրենց կարծիքը տալ այնպէս ինչպէս իրենք կ'ըմբռնեն։ Ընդհակառակն՝ մի միայն այն խնդրոց մէջ, որոց մասին օրինական որոշ եւ բացայայտ յօդուած մը կը պակսի, կրնան դատաւորք իրենց անձնական կարծիքներն տալ եւ ո՛չ երբեք կարող են իրենց կարծիքն նախադասել օրինաց բացորոշ տրամադրութեանց։

Վսեմ. Նախագահն արգիլեց Աւետիս էֆէնտիի խնդրոյն հիմէն դուրս պարագայից եւ առարկութեանց մասին ըրած յայտարարութեանց շարունակութիւնն և պահանջեց որ միայն խնդրոյն հիման վրայ խօսի։

Աւետիս էֆէնտի կարդաց այն ատեն մի քանի գրութիւններ, եւ այլոց ընթերցումը թողուեցաւ յաջորդ նստին, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի օր։

Նիստը փակեցաւ ժամը 10 քառորդ անցած։

Մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք Պրազիլիոյ կայս. վիճակահանութեան ծանուցման վրայ, որ հրատարակուած է մեր այս աւուր չորրորդ երեսին մէջ։

ՕՍՄ. ԹԱՏՐՈՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, այս գիշեր Իւսկիւտարի օսմանեան թատրոնին մէջ շքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի ի նպաստ Իճատիէի երկսեռ վարժարանաց։ Ներկայացուելիք խաղն է ՄԱՆԿԱՆ ԳՈՂԸ, դրամ 8 արարուած, ինչպէս եւ [illegible] կատակերգութիւն 1 արարուած։ Ներկայացումն կը խոստանայ ամեն կերպով պատուաւոր լինել։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ
ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 24 սեպտ.

Հարցման մը պատասխանելով, Պ. տը Ֆրէսինէ ըսաւ թէ դժուարութիւններ ծագած լինելով ի Մատակասգար, հրաման ղրկած է Ֆրանսական ընդհանուր գործակալ Պ. Լը Միւ տը Վիլէռի որ պահանջէ ֆրանքօ-մատակասգարեան դաշնագրին ամբողջական գործադրութիւնը։

Մատրիտ, 24 սեպտ.

Զինուորական յեղափոխութեան վերջին փորձին պետ զօրավար Վիլլա-Գամբա և հարիւրապետ Կոնզալէզ ձերբակալուեցան։

Վիէննա, 24 սեպտ.

Հնտախտը կ'աճի ի Պէստա-Բէշդ. նախընթաց օր 37 հոգի բռնուեցան և 14 հոգի մեռան։

ԻԼԱՆ

——

ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

——

Շամը շէրիֆ վէ միւլհագաթը իչուն պին իւչ եիւզ էլլի սէնէսի Թըշրինի սանիսի իպթիտասընտան իթիպարէն պիր սէնէլիք օլմագ միւպայեասը մէվգուֆ միւնագասատա պուլունան պէյէտի զէյթին եաղըընը պէհէր գըյէսի պէչ ղուրուշա մահալլինճէ Թալիպի [illegible] օլտուղընտան իթասընա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 էյլուլ 1886

3—3

——

ԻԼԱՆ

——

ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

——

Նիզամիյէ Թահնիյէ խարէսի հասըլաթընտան եւուզ պին գըյէ ինճէ վէ օլ միգտար գալըն գի ճէման ֆիրուխթ օլունաճագ իքի եւուզ պին գըյէ քէփէկին իլյուլը բումինին օն պէշինճի բազար էրթէսի կիւնի պիր միւզայետէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իշթիրայա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 էյլուլ 1886

3—3

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊՐԷԶԻԼԻՈՅ

Ի նպաստ ՊԵՐՆԱՄԲՈՒԳՕՅԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅ մէջ 1871 սեպտ. 28 էն ի վեր ազատ ծնած գերեաց զաւակներուն .

Այս վիճակահանութիւն, 1842 թիւ [illegible] հրովարտակով արտօնեալ, աշխարհիս ամենէն կարեւորն և ամենէն ստոյգն է, կը բաղկանայ միայն 200,000 տոմսերէ (1 էն 200,000) որոց 26,180ն անպատճառ պիտի շահին երեք վիճակահանութեանց միջոցին որք պաշտօնապէս տեղի պիտի ունենան ձեռնհաս խնամութեանց առջեւ ։

Վիճակահանութիւնք անպատճառ պիտի կատարուին 1886 դեկտ. 15 ին, 18 ին և 21 ին

Առաջին վիճակահանութիւն 1886 դեկտ. 15 ի	Երկրորդ վիճակահանութիւն 1886 դեկտ. 18 ի	Երրորդ վիճակահանութիւն 1886 դեկտ. 21 ի
1 մծն. 2,500,000 Փր.	1 մծն. 500,000 Փր.	1 մծն. 250,000 Փր.
1 » 250,000 »		
1 » 125,000 »	1 » 125,000 »	1 » 100,000 »
1 » 50,000 »		
2 » 37,000 »	1 » 50,000 »	1 » 50,000 »
4 » 25,000 »		
2 » 12,500 »	4 » 25,000 »	3 » 25,000 »
10 » 10,000 »	2 » 12,500 »	6 » 12,500 »
20 » 5,000 »	8 » 15,000 »	2 » 10,000 »
30 » 2,500 »	17 » 5,000 »	17 » 5,000 »
60 » 1,250 »	25 » 2,500 »	25 » 2,500 »
99 » 750 »	50 » 1,250 »	40 » 1,250 »
200 » 500 »	249 » 500 »	100 » 500 »
523 » 250 »	352 » 250 »	320 » 250 »
20000 » 50 »	2000 » 100 »	2000 » 100 »
20954 թիւ 4,800,000 Փր.	2710 թիւ 1,527,500 Փր.	2516 թիւ 1,097,500 Փր.

ՄԵԾԲԱԺԻՆ 2,500,000 ՖՐԱՆՔ

Այս տոմսերէն ամենուն [illegible] մինչեւ 1886 դեկտ. 18/30

Ամբողջ բուն տոմս մը	100 Փր.	120 դրախմ	160 լէյ
Կէս տոմս մը	50 »	60 »	58 »
Քառորդ տոմս մը	25 »	30 »	29 »
Մէկ տասներորդ տոմս մը	10 »	12 »	11·60 լէյ
Մէկ քսաներորդ » »	5 »	6 »	5·80 »

Բոլոր տոմսերն առանց բացառութեան պիտի մասնակցին երեք վիճակահանութեանց, որով միակ տոմսակով մը կարելի է երեք բաժին շահիլ ։ Երեք վիճակահանութեանց պաշտօնական ցուցակը ձրիաբար և պահարանով պիտի ղրկուի ուղղակի ։ Շահողներուն իմաց պիտի տրուի հեռագրով կամ առանձին նամակաւ ։ Շահերը պիտի վճարուին երբ շահող տոմսերը ներկայացուին . ուստի կը խնդրուի խնամով և անեղծ պահել զայնս ։

> Այս վիճակահանութիւն երաշխաւորեալ է Պետութենէն . Շահերը վճարելու սահմանեալ դրամագլուխը դրուած է Պրէզիլիոյ Ազգային Պանքան ։ Առաջին տասն բաժինները շահող տասն թիւեր առ առաւելն 1885 դեկտեմբեր 28 ին պիտի հրատարակուին Արեւելից լրագիրներուն մէջ ։ Երեք վիճակահանութեանց ընդհանուր և պաշտօնական ցուցակը պիտի հրատարակուի Վիէննայի Մոնիթէօր տը լա Շանս Ինթէրնասիոնալ 1887 յունվար 18 ի թիւին մէջ . այդ թերթն է Եւրոպիոյ և Ասիոյ համար մեր միակ ներկայացուցիչը ։

Գանձապետ Պրէզիլիոյ կայս. վիճակահանութեանց
Գոմանտօր ԼՈՒԻԶ ՏԷ ԱԼՄԷՅՏԱ

Տոմսերը կը գտնուին հետեւեալ վաճառատուններու, ինչպէս նաև ներկայ շրջաբերականն հրատարակող լրագրաց խմբագրատուններու .

Կ. Պոլիս, Նէօլօգոս Լրագիր
» Գոնստանդինուբոլիս Լրագիր
» Իսթէֆան Էֆէնտի, Գարաքէօյ, Տէյիրմէն խան
Իզմիր, Պ. Պ. Վիքթոր Գաբուռալ և ընկ. Նուսուֆ փողոց, թիւ 4
» Պ. Պ. Ռանդիտիս և Ցիմոնիոս
Միտիլլի, Պ. Գլէանթիս Մամմիս
Գարլովասի-Սամոս, Պ. Տ. Խաննիտէս
Խանիա, Պ. Պ. Էնփիլճի եղբարք
Լառնագա, Պ. Հէօքիւլ Վ. Պրաճճիոլի
Լիմասոլ, Ալէթիա Լրագիր
Պէյրութ, Պ. Պ. Օ. Տիւբլան և ընկ.
Դամասկոս, Պ. Պ. Եանսունի եղբարք
Պաթում, Պ. Պ. Սիմէոնիտէս եղբարք
Քսանթի, Պ. Տէմէտրիօ Մանոփ
Աթէնք, Պ. Փ. Քիրիազիս, սեղանաւոր
Աթէնք, Աքրօբոլիս Լրագիր
» Պ. Ժան Գուրգէլի, Գործակատար
» Պ. Ալեք. Սոֆլէտիս, միջնորդ
Շիրա, Անտոլէ Լրագիր
» Ֆանոս Լրագիր
Պիրէօս, Պ. Ս. Բրոնոբուլոս
» Պ. Ժան Ժէօրկադոբուլոս
Բադրաս, Պ. Ք. Ռիկոբուլոս
» Պ. Թէմիստոկլ Տ. Մալկէօ
Զանթա, Պ. Պ. Մէրդանի և ընկ.
Գորֆու, Պ. Ռ. Նաւէռա
Գահիրէ, Պ. Ալոյֆ Պառւէր
Ալէքսանդրիա, Թէլէկրաֆօ Լրագիր
» Պ. Ալոյֆ Պառւէր
Բորդ-Սայիտ, Պ. Տ. Կիւրկիւրաքի
Զաքազիկ և Իսմայիլիա, Պ. Պ. Սառլի եղբարք

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊՈՒՏԱՊԷՍԹԻ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	10,000,000

Արեւելից Տնօրէն . Մ. Լէօժէն Բարաբօր
» Լիազօր գործակալ . Մ. Նազարէթ Եազըճեան

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ ։

Անհրաժեշտ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախնական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել . կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զաւակունքը աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար . ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պէստպէսթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն ։

Ամեն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին ։

Օրինակ.—30 տարու անձ մը տարին մի անգամ 4 ½ ոսկի տալով 200 անգլիական ոսկիի ապագայ մը պատրաստած կըլլայ իւր ընտանեաց ևլն. ևլն ։

Փափագողք ազատ են ընկերութեանս պատուաւորութեան և հաստատութեան մասին տեղեկութիւն ստանալ Եւրոպիոյ մեծ դրամատուններէն ։

ԳՈՒԻՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՌԻԼԱՅԸՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն ։ —Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիթըլ, Ուիթըլ խան Պահչէ-գափու Պոլիս . կամ Ղալաթիա Մերթեքեանի փողոց Իզզէթ բաշա խան թիւ 6 ։ 507

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

ՏՈՔԹՈՐ Տ. ՎԱՆ ՄՈՆՔՀՈՎԷՆԻ
ՉՈՐ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ — DVM — ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆ

ԱՐԾԱԹԻ ԺԵԼԱԹԻՆՕ-ԲՐՈՄԻՒՐՈՎ

Կեդրոնատեղի . ԷՏՈՒԱՐ ԾԱՆՆԻ, դեղավաճառ, Ընդհանուր գործակատար Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար, Հաւաճճի խան, Պոլիս . Մըսըր Չարշիի մօտ ։

Նոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին լուսանկարչութեան ամեն պիտոյքները ։

ՍԻԿԱՐԷԹԻ ՃՇՄԱՐԻՏ Ծ ՈՂՆԵՐԸ
Պարտին գործածել միմիայն

JOB

կամ բնաւ չծխել
ԺԱՆ ՊԱՐՏՈՒ
Ստորագրութիւն
Jn Bardou
և այս նշանս միայն կը կրէ

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹ
ԿԱՆԱՆՉԱԽՏ (FER BRAVAIS) ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենազօրաւորն է. օրը մի քանի կաթիլով, քիչ ժամանակի մէջ առողջութիւնն կը վերահաստատուի ։

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹԻՆ գործածութիւնն ոչ ջղաձգութիւն, ոչ ստամոքսի յոգնութիւն, ոչ թանչք և ոչ սնդութիւն կը պատճառէ ։

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ինքնին համ ու հոտ չունի և չտար ալ ոչ գինիին, ոչ ջրոյն և ոչ որ և է ըմպելեաց՝ որոց մէջ խառնուելով կը գործածուի ։

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ՝ երկաթախառն բաղադրութեանց ամենէն աժանն է, որովհետև ամբողջ սրուակ մը մէկ ամսէն վեր [illegible] կը տեւէ. ուրեմն այս դեղին գործածութիւնն՝ օրը մի քանի փարայի կու գայ ։

ՊՐԱՎԷԻ ՋՐԱԼՈՅԾ ԵՐԿԱԹՆ ակռաները չ'սեցներ ։

Ամեն սրուակի հետ յայտարարութիւն մը կը գտնուի, որ մանրամասն կը նկարագրէ այս պատուական ջրալոյծ երկաթին գործածման եղանակներն ։

Պ. Պրավէ իւր հնարած երկաթալոյծին զօրութիւնն կրնայ երաշխաւորել, երբ սրուակաց վերայ գտնուի իւր տպեալ ստորագրութիւնն կարմիր թանաքով ։ Մեծ և փոքր սրուակներով կը ծախուի ։

Վաճառատեղին է 'ի փարիզ, BOUTRON & Cᵉ, Rue St-Lazare, 40 & 42.

Կեդրոնատեղիքն են ի Կ. Պոլիս Քիւչիւքեան եղբարք, Գասապեան, Վէնսան Ծաննի, և այլ մի քանի դեղարանք ։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ՔԻՆԱՅՈՎ
ՄՍԻ ՀԻՒԹ
ՖՈՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ

TRIPLEX IN UNUM: SPECIES — QUINA — PHOSPHATES

Ամենազդու կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, ծերերը, կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամեն փափուկ անձինք ։

Բաղկացեալ Մկանանց և Ջղային ու Ոսկրային դրութեանց կազմակերպութեան և Զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով ։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամեն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւայլն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Ջղային ուժհատութեան ամեն վիճակներուն որոց շատեր չարաչար կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս ։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ալիէրանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, Մեծ փողոց 169 ։

ԴԵՂԱՐԱՆ
Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Պոլիս [illegible] Թիւ 77

Չափաւոր գնով և արդարապէս կը գործադրուին եկած դեղագիրները

ՄԵԾԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷՑ
Պ. և Հ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
Եէնի ճամի [illegible] Թիւ 26
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ՍՈԼՖԱԹՕ, ՁԿԱՆ ԻՒՂ ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԴԵՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ՔԻՆԱ ՔԱԼԻՊԼԱԹԱՅԻ
Մ. ՊԵՅԼԻԿՃԵԱՆԻ

Այս յոյժ ախորժահամ բուժական ըմպելիքը ընդարձակ գործածութեան մտած է քիչ տարիներու մէջ իւր անխտրալապէս կազդուրիչ ներգործութեան շնորհիւն, որ տկար, դժգոյն և ընդհանուր առմամբ փառատողջ կազմութեանց ապաքինութեանց ազդուագոյն միջոցն է ։

Կը վաճառուի Պոլսոյ կողմը կամուրջին գլուխը Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը թիւ 77 . կը գտնուի նաեւ ուրիշ դեղարաններու մէջ ։

Կը յանձնարարուի մասնաւորապէս զգուշանալ կեղծ շինուածներէն ։

ՏԱՍՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ
Սենեկաց եւ զգեստուց համար
Ա. ՄԻԼԱԳՈՎԻՉ
Ի [illegible] (Դալմաթիա)

Կեդրոնատեղի ի Կալաթա, Մոմ-Հանէ Լոյտ խան, 2 ։

ՍԻՆԿԵՐԻ
ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց ։
Ժ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն ։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Այս կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրփուլէ և Պոլսոյ մէջ .

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆալմեան	3700
Ալզօրիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քաթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրէնեան	2000	Լիպրան	800
Տուրոյ	700	Օբորթօյ	700
Էճիբշըն	3700	Բերսիան	3800
Ֆալմիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալէրնեան	3700	Վիրճինիան	6800

Բեռներ ընդունելու, Նաւապետ Մաք Ֆօնքէյ, Լիվրբուլէն ասա հասաւ ընդհանուր վաճառքով ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա
Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն .
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլէրի .
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկորտադօ .
Զմիւռնիա, Պ. Ռէքդօլ և ընկ.
512

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՑԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիոյ և Պոլսոյ միջեւ կանոնաւորաբար բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլ որ սեպտեմբեր 23 ին Մարսիլիայէն և սեպտեմբեր 29 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէնզալէ որ պիտի մեկնի սեպտ. 27 ին ։

Ապրանք և [illegible]

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՌԹԻ ԲԸՐՆՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ
514 Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլէ, Միջերկրականի և Սեւ ծովու մէջ կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	[illegible]
[illegible]	2,500	[illegible]
[illegible]	2,500	[illegible]
Լաքոնիա	2,500	[illegible]
Մասէտոնիա	2,500	Մորկ
Բուլկարիա	2,800	[illegible]

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուի ուղեւորաց ։

Դիմել առ ՖԱՆՆԻԻԼ ՊԱՊԱ ԵՒ ԸՆԿ.
513 Գործակալ

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնաք	4200	Սֆինքս	3060
Ֆէրօս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսոսդրիս	3250	Բէրսա	3000
Թիպս	3250	Լօտօս	800
Մակդալա	3250	Օլինտա	800
Մարիոթիս	3250	Ռէտի	700

Օսայրիս շոգենաւը, Նաւապետ Բոլ, ամսոյս 16/28 ին Լիվրբուլէն ասա կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով ։

Դիմել առ Ժ. Ք. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց,
Ուիթըլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
515 31, Ճէյմս Սթրիթ . Լիվրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Այս շոգենաւք կը բանին Լիվրբուլի և Միջերկրականի մէջ .

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պօսդոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամեն կողմերուն համար, նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչեսդրի, Պրատֆորտի ևն ևն համար ։

Ուղեւորաց համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ։

Ամեն շոգենաւու մէջ կայ կին ծառայող մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ ։

Բոսթնիա շոգենաւը, Նաւապետ Մաք Նէյլ, հոկտ. 4 ին Լիվրբուլէն ասա կ'սպասուի ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕՒԻ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի
511 փաշա խան Ղալաթիա

ԽԻԹԽԻԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդ մէջ Անվերսի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի
ԹՈՎՄԱՍ ՌԻՒԼՍԸՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարսալա	2,500
Պասսանիօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէլդօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիլէօ	2,500	Օտրանդօ	1,500
Գամէօ	2,100	Օտտօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիկ	1,200
Գոմօ	2,700	Բոլէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասօքէր	1,700
Տօրինօ	1,800	Բիզօ	2,800
Էրաթօ	2,600	Ֆրայլթօ	4,400
Տրաթօ	2,600	Բրինաթօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռոլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Ռոմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռոմէօ	3,500
Կայիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիքանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կոզօ	1,800	Սէլվիօ	2,000
Կրոտօ	2,200	Սօրենդօ	4,300
Համկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հումպէրթ	1,200	Թոլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Թրանտօ	3,600
Քէլօ	2,000	Վէնէթօ	1600
Քոմօ	2,200	Զէֆիր	3,000
Լէօ	2,000	Զէնօ	[illegible]

Օթէլլօ շոգենաւը, ընդհանուր վաճառքով Հուլլէն մեկնած է, ամսոյս 15 ին և հոկտ. 1 ին ասա կ'սպասուի ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւններ կ'ընծայուին

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ
514 խան Ղալաթիա

Արտօնատէր Ռ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
1886 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30

Վոսփորէն ելնող շոգենաւներ

11 45 Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
11 45 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 45 Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
11 45 Պէյգ. Բաշչապ. Ք. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկել. Պէյ. Գուզ.
12 15 Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէօյ Ստէն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ ։
12 30 Գավագներ Մէզարպ. Պէօյիւք. Թար. Պէյգ. Բաշչապ. Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկելք. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթաշ
1 — Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ.
1 45 Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Թար. Եէնիք. Ստէնիա Պոյաճ. Ր. Հիս. Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ.
2 — Պէօ. Թար. Պէյգ. Բաշչ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
2 30 Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թարապիա Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
3 — Պէօ. Թար. Պէյգ. Բաշչապ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
3 30 Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Քիրէճպ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ Պէշիքթաշ
4 — Մէզ. Պէօ. Պէյգ. Բաշչապ. Ք. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք.
4 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
5 30 Եէնմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Ստէն. Միրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
5 45 Մէզարպուր. Պէօ. Թար. Պէյգ. Բաշչապ. Ք. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչապ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկել. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ.
7 45 Ա. Գավ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
8 45 Պէօ. Թար. Պէյգօզ Բաշչապ. Ք. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
8 45 Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
9 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Պոյաճըքէօյ Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
10 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
10 20 Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Թար. Եէնիք. Ստէնիա Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
10 30 Մէզ. Պէօ. Թար. Պէյգ. Բաշ. Ք. Բ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
10 40 Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
11 — Եէնիմ. Մէզ. Պէօ. Քիրէճպ. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւներ

1 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ.
1 30 Իւսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ք. Բ. Մահ. Բաշչապ. Պէյգ. Թար. Պէօյիւք. Մէզարպ.
1 45 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2 — Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկելք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշչապ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2 30 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2 45 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ք. Բ. Մահ. Բաշչապ. Պէյգ. Պէօ. Մէզ.
3 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէզ. Եէնիմահալլէ.
4 30 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ք. Բ. Մահ. Բաշչապ. Պէյգօզ Թար. Պէօյիւք.
4 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թար. Պէօ. Մէզ. Եէնիմ.
5 15 Գապ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգ. Թարապ. Պէօ. Մէզարպ. Եէնիմ. Ր. և Ա. Գավագ.
6 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թար. Պէօ. Մէզ. Եէնիմ.
6 45 Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր Չէնկել. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսր. Գանլճ. Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք.
7 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թար. Քիրէճպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
8 15 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպուրնու Եէնիմ.
9 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէն. Թար. Պէօ. Մէզ. Եէնիմ.
10 — Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկելք. Վանիքէօ. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ռիֆաթբաշա. Բաշչապ. Պէյգ. Թարապ. Մէզ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պոյաճ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Քիրէճպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշչապ. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկել. Վանիք.
12 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.